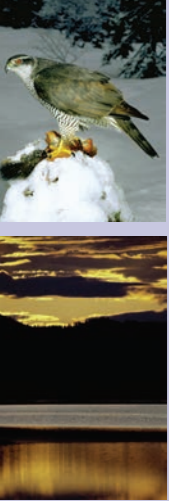

VÅRE
ROVDYR

Nr. 1/2002 Årgang 16

Forsiden:
Voksen
hønsehauk
på åte

Foto:
Per Johan
Tømmeraaas

Baksidefoto:
Morten Bilet

Kommentar

2

Side 4
En stafetthauks
historie

Rovfuglforsker 50 år 8

Ulvestatus 11

De kom fra øst 12

Ny ulv fra øst 12

FVR-medlem avhørt om burmink 14

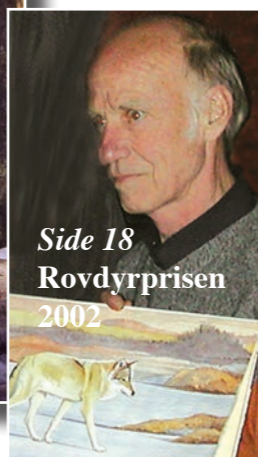
Trusler mot FVR-medlem 14

Side 15
Skadeverk mot FVR-medlem

Side 16
I gauipas
fotspor

Side 18
Rovdyrprisen
2002

Europeisk samarbeid om rovvilt 20

Ingen støtte for norsk ulv 22

Revestreker 28

Debatt 28

Radiomerket for å bli skutt

Det er i dag to ulver igjen i det gamle Koppangreviret. Disse to ulvene har Direktoratet for naturforvaltning (DN) hatt et sterkt ønske om å radiomerket - ikke i forbindelse med forskning gjennom SKANDULV, men i "samband med tiltak for å forebygge ulveskader" går det fram av et brev DN har sendt til SKANDULV. Videre står det: "Resultatet av denne prosess har vært at det formelle grunnlag for merking er avklart, og beitebrukerne har bedt direktoratet iverksette merking".

Samtidig leser vi i Østlendingen at beitebrukerne overhodet ikke vil akseptere ulveangrep på sau, noe som for øvrig er synonymt med et uttak av dyrene. - "Hvis Koppangsulvene tar sau i våre beiteområder, er det et ufravikelig krav at ulvene skal tas ut umiddelbart. I sommer skal vi begynne å tilbakeføre sau til utmarksbeitene våre. Vi har to ganger tidligere måttet ta ned sauene fra utmarksbeite på grunn av ulveangrep. Heretter blir det ikke aktuelt å ta ned sauene. Nå er det ulven som skal vike, sier en meget bestemt Hole. Karl Sigurd Hole er medlem i Vestkjølen beitelag".

En slik praksis er FVR sterkt i mot. Dette begynner å ligne på situasjonen omkring ulven "Fenre" som ble besluttet avlivet av fylkesmann Ann-Kristin Olsen i Vest-Agder våren 2000 da den hadde tatt et par sauer. DN overprøvde først avgjørelsen hennes, men ga etter da ulven hadde tatt 24 sauer og lam på et jorde i Marnardal.

Under hele jakten ble SKANDULV-forskernes radiosender, som hang under halsen på Fenre, peilet og ulven jaktet på. Den 23. mai 2000 endte Fenre sitt liv med to kuler i kroppen. Den ble peilet og avlivet.

FVR er redd for at vi kan stå overfor en lignende situasjon hvis også de to ulvene i Koppangreviret blir radiomerket. FVR stiller seg derfor tvilende til legitimiteten og lovligheten av å merke en direkte truet dyreart i Norge som igjen kan føre til at dyrene blir skutt.

FVR har derfor anket vedtaket om å radiomerket ulvene til Miljøverndepartementet og ber om stopp på prosjekter med radiomerkede dyr som kan føre til at en truet dyreart i Norge kan bli skutt.

FVR forventer at ansatte i DN tar sin jobb alvorlig og begynner å forvalte våre store rovdyr med tanke på å bygge opp levedyktige bestander i stedet for å bortforvalte dem.

Arne Flor

Brunbjørn i svenske grensetrakter høsten 2001
Foto: Paul Granberg

Våre Rovdyr

utgis av
Foreningen Våre Rovdyr

Adresse
Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 195
2151 Årnes

Ansvarlig utgiver
Foreningen Våre Rovdyrs
styre

Redaktør
Yngve Kvebæk
Maridalsveien 225 C
0467 Oslo
22 95 08 66
yk@fvr.no

Redaksjonsmedarbeider
Viggo Ree

Sats & layout
Yngve Kvebæk

Prod.
Byråservice as

Opplag
2300

Web
www.fvr.no

ISSN 0801-4728

Av Viggo Ree

*Aktiv rovfugl-
frøken i en
kommune der
det ikke gripes
til våpen når
fjærkre blir tatt*

Det skjedde fredag den 11. januar 2002. Min kone Grete holdt på å fylle bilen sin med utstyr til drammensnattevakt og oslotur da telefonen ringte ved 15.30-tiden. En mann med mobiltelefon var i andre enden av tråden, og han sto ved Gammelklokkergården på østsiden av Røysehalvøya. Her hadde han og flere i bilen hans - mens de kjørte gjennom alleen - sett en stor rovfugl som hadde bakset seg inn i skogen nord for gården. De hadde notert

seg at flukten var tung og dårlig, og at det måtte være noe galt med dyret. Derfor spurte de om jeg ville ta en tur over for å undersøke forholdene. De ville holde øye med fuglen mens jeg var på vei. Jeg takket for tilbudet, men forklarte at jeg for tiden var billøs og at min kone var i ferd med å reise av sted i hjemmets eneste disponible kjøretøy. Derfor foreslo jeg at de fikk prøve å fange inn fuglen selv - og så bringe den til Pamperudbakken. Det er slikt man

finner på å si i en sådan stund. Men det å fange en rovfugl med hendene er ikke alltid like lett. Kanskje det ville være en 10-prosentssjans for at de ville lykkes.

Fanget med jakke

Et kvarter senere ringte det på døren. Jeg skimtet tre menn på tunet da jeg gikk mot utgangsdøren. Grete hadde akkurat kjørt, så bilene måtte ha passert hverandre nede i

bakken. To gutter i slutten av tenårene eller i starten på 20-årene ledsaget sin far, og med seg hadde de en stor jakkeklump der det stakk fram noen kjente fjær. Sannelig hadde de klart å fange inn rovfuglen! Med noe så dumt som et par polvotter fikk jeg plukket fram dyret - en ung hønsehaukhunn. Hun var dessuten ringmerket med Stavanger Museum-ring! Jeg sjekket raskt vinger og bein, men ingenting var brukket. Brystbeinet sto heller ikke fram som en

kjøll, så formen måtte ihvertfall være sånn noenlunde. Blikket hennes indikerte for øvrig det! At hun hadde en del is og snø i fjærdrakten forbandt jeg først og fremst med at hun hadde fått på seg det etter basketaket ved innfangingen og frakten innunder en jakke i oppvarmet bil. En av fangerne hentet et videokamera, og fikk forevignet den unge damen mens jeg holdt henne med min polvottkledte venstre hånd i gangen. Deretter forsvant de tre herrer

En stafett hawks historie

*Stafett hauken i kammeret på Pamperudbakken på Røyse i Hole den 12. januar 2002 - like før frislippet på tunet.
Foto: Viggo Ree*

Fjærkre-eieren Erling Schøller på Øvre Løken på Vik i Hole slipper den ringmerkete hønsehaukfrøkenen på gårdstunet den 4. januar 2002 - etter at den hadde drept både en høne og en and. Slikt skjer ikke i Engerdal og Søgne! Fotografen av dette bildet er etnologi-professor på Institutt for kultur og samfunnsfag ved Universitetet i Oslo. Hun gav i 2001 ut boken "Hund! Fornuft og følelser" på Pax Forlag - et arbeid som burde interessere bl.a. de hundeinteresserte i Foreningen Våre Rovdyr. Foto: Liv Emma Thorsen.

om jeg hadde fått melding om en stor rovfugl som hadde hatt tilhold ved Gammelklokkergården denne ettermiddagen. Da han hadde kjørt forbi stedet et par timer tidligere hadde han sett fuglen sittende på gjerdet mellom veien og andedammen på gården. Han hadde også sett de tre karene, men ikke oppfattet at de var på haukejakt med bare nevene og en jakke. Da jeg fortalte at hauken satt på badet hos meg, ba han om å få komme å ta dyret nærmere i øyesyn. Ruud hadde for øvrig vært her en gang tidligere for å vise meg et bilde han hadde knipset av en tårnfalk på gården, så her var det åpenbart en viss interesse for våre kroknebbete venner.

Andedammen til Hildisch

Haukefrøkenen satt rolig i dusjkabinettet under naboens besøk. Varmen på badet hadde tint opp isen og snøen i drakten, og hun var nå bare våt. Vi pratet etterpå litt mer om hans egen observasjon tidligere på dagen, og med ett gikk et lys opp for meg. Andedammen på Gammelklokkergården! Naturligvis var det et besøk her som hadde ført til frossen fuktighet i fjædrakten! I denne dammen har min venn Fredrik C. Hildisch to hvite pekingender, og fuglene har her rennende og åpent vann året rundt. Damområdet er ikke spesielt stort, men solid inngjerdet for å holde rev og grevling unna. Men tak er det ikke - derfor har jeg ofte tenkt på de to snadrende gårdsendene som et fristene mål for sulten rovfugl. Hauken måtte ha falt for denne fristelsen denne fredagen - og havnet i det våte element. Hvordan kunne den ellers bli så nediset i mange minusgrader?

Den nye situasjonen innebar at frakt til Kongsberg var uaktuell. Jeg bestemte meg for at hauken skulle få tilbake friheten ved 09-tiden neste morgen, og Petter Erik Fjeld Ruud ville gjerne komme da også. Etter at han hadde kjørt ringte jeg Hildisch ved 18-tiden for å forhøre meg om endene hans. - Har det skjedd noe med pekingendene dine i løpet av dagen, ville jeg vite. - Det er underlig at du spør, svarte Hildisch, for jeg fant hunnen død ved 16-tiden i dag! Hun var litt påspist ved det ene øyet, men så ellers uskadet ut. Noen årsak til dødsfallet hadde min venn ingen anelse om. Da fortalte jeg om hauken, og brikkene falt på plass. Andrikken satt og sturet litt etter

å ha blitt alene. Jeg foreslo at han burde ta kontakt med Erling Schøller - en dansk språkmann og oversetter som har en del fjærkre på Øvre Løken gård ved Vik - også ulike ender. Kanskje han hadde en peking-andhunn til salgs?

Til verden i Krødsherad

Senere ringte jeg et par rovfuglvenner for å fortelle om hauken. En av disse var Odd Frydenlund Steen i Skien - rovviltkonsulent i Telemark og lederen av en rekke rovfuglprosjekter i Sør-Norge. Han kjente straks igjen ringnummeret, og fortalte at det var en av hans merkete hønsehaukunger. Etter bare et par minutter var opplysningene hentet fram, og det viste seg at den unge hunnen var merket som reirunge i Krødsherad kommune den 1. juli 2001. Odd hadde endog bilde av henne på reiret sammen med sine to søsken. Det blir noen mil mot nordvest med Holleia i mellom.

Parfymert morgenstund

Tidlig neste morgen gikk jeg inn på badet og åpnet dusjkabinettet en smule for å sjekke hauken. Hun var nå helt tørr og fin i fjædrakten, og satt fortsatt på den vedkubben jeg ved hjelp av en støvsugerstang hadde plassert henne på kvelden i forveien. Men for et blikk! Og for noen spenstige rykninger! I løpet av natten hadde hun også fått opp en gulpebolle. Kanskje jeg kunne få i henne litt føde før frislippet? Det eneste jeg hadde til disposisjon var en klatremus og en dvergspissmus som denne morgenen ble plukket ut av fellene på loftet. Derfor lot jeg lyset stå på da jeg overlot morgenstunden til henne alene. Da det var et kvarter igjen til Ruud skulle komme bestemte jeg meg for å ta et par blitzbilder mens hun fortsatt befant seg i dusjkabinettet. Men dette ble for mye for haukefrøkenen, og med et solid fraspark og kraftige vingeslag var hun med ett oppe på toppen av dusjkabinettet. Deretter bar det mot den øverste hyllen over vaskeservanten. Det raste med shampooer, såpepakker og andre baderomsartikler. En blå parfymeflaske gikk rett i badegulvet. Luften i rommet ble vesentlig forandret etter at glassplintene hadde spredt seg utover flisene. I en sådan kaotisk og parfymert stund fant jeg fotografering noe komplisert, og løp opp på atelieret for å hente min gamle sommerfuglhov fra 1960-tallet. Samtidig kom nabobonden, og vi gikk ned på badet for å få kontroll over situasjonen. Hønsehauken fløy rundt i rommet og landet etter en stund på skafet av insekthoven. Ruud gikk på sokkelesten og måtte være forsiktig for ikke å få blå parfymeflaskeglasskår i føttene! Deretter satte hauken kursen mot et av de små baderomsvinduene. Dette innebar et nytt skred av baderomsartikler ned i badekaret og ellers i rommet. Heldigvis ble ingenting knust denne gangen.

Det første bilde av hønsehaukfrøkenen (trolig fuglen lengst til høyre) fra Krødsherad i Buskerud - her på reiret sammen med sine to søsken den 10. juni 2001. Foto: Inge Stensrud.

Deretter fikk jeg ved andre forsøk tredd hoven over henne, og med ett lå hun sprellende i fangstredskapet.

Det gikk rimelig hardt ut over min nesten 35 år gamle sommerfuglhov. Lyden av sylkvasse haukeklør som flerret opp gammelt undertøysstoff var ubehagelig. Særlig fordi hoven mest av alt var et kjært minne fra tenårenes lepidopteriske aktiviteter. Etter en stund fikk jeg føttene fri, og en overflytting til en skikkelig fuglepose fant sted. Ruud skrev ned ringnummeret, og vekten ble sjekket på kammersmatvekten. Hun veide 902 gram. Med gulpebolle på 10 gram var nattvekten 912 gram. Altså en heller liten hunnfugl. Men sprek var hun så det holdt. Noen blitzbilder ble besørget både inne og ute, og til slutt la

Thailand-turen var enda ikke gjennomgått. Men jeg fikk opplyst at en ringmerket hønsehauk hadde avlagt Øvre Løken gård et besøk den 4.1.2002! Det ville være rart om dette ikke skulle dreie seg om den samme hauken! Etter hjemkomst søndag kveld fant jeg faksen fra Schøller, og her sto det bl.a.: "Den 4. januar kl. ca. 12 trengte hønsehauken helt inn i de indre gemakker i mitt hønsehus og tok knekken på en høne og en and. Et skikkelig griseri med blod og fjær! Dette var for øvrig langt fra første gang. Jeg ropte imidlertid heller ikke denne gang opp om korstog og hellig krig à la Bush og bin Laden og anvendte ingen form for klasebomber eller økser, men sørget for et fint bilde (håper jeg) av morderen og meg selv i vakkert snølandskap, hvorefter jeg slapp ham. Han var litt tung i flukten da han lettet, det kan man jo forstå". Deretter ble det opplyst at fuglen var ringmerket med Stavanger Museumring, og ringnummeret oppgitt. Som antatt var det den samme fuglen jeg hadde gitt husrom for på badet noen timer tidligere!

Andrikkens siste timer

For å få yttligere billedmateriale i tilknytning til denne haukeaffæren gikk jeg onsdag den 16. januar over til Gammelklokkergården. Jeg ønsket meg noen fotografier av bl.a. den døde pekingandhunen. Fredrik C. Hildisch tok vel i mot meg, og stilte seg opp ved andedammen med den døde fuglen i hendene. I bakgrunnen på bildene fikk jeg med den enslige andrikken som svømte rundt i dammen. Etterpå tok

Hønsehaukfrøkenen fra Krødsherad har nettopp fått friheten tilbake på tunet på Pamperudbakken på Røyse den 12. januar 2002, men hun har enda ikke fattet at hun kan ta til vingene. Sekundet etter satte den ringmerkete fuglen kursen mot nærmeste skogholt. Foto: Viggo Ree.

vi en vørterøl og pratet om bl.a. hauken og Ringeriksbanen. Jeg var hjemme igjen litt før kl. 14. Ved 16.30-tiden ringte Hildisch meg og fortalte at pekingandhannen også var blitt drept av hauk! Han hadde heller ikke denne gangen sett rovfuglen, men det hadde ekteparet Randi og Nils Søhol som kom forbi på veien. Hønsehauken ble skremt opp fra andedammen da de passerte gården. Det er stor grunn til å anta at det var vår venninne fra Krødsherad som hadde vært på ferde igjen. En trist tildragelse for endene og folkene på Gammelklokkergården, men ikke helt uventet. Hildisch vil imidlertid skaffe seg nye ender til våren, men da skal også daminnhegningen få tilført et sikkert nettingtak. En flott og riktig innstilling!

Nytt angrep

Den 30. januar var stafethauken fra Krødsherad igjen på fjærkrebesøk på Øvre Løken på Vik. Hun hadde da nok en gang kommet seg helt inn til det aller innerste av volieren - gjennom døren som ofte står åpen for at hønse og endene kan ta seg en tur ut på gårdstunet. Da Schøller oppdaget opptrinnet lå hønsehauken på ryggen med klørne i "Andersen" - den største av moskusandrikkene hans. Andens vekt presset rovfuglen mot bakken, og det var

mye kaving på førstnevnte. Schøller tok nok en gang et raskt grep rundt hauken, sjekket ringnummeret og fikk lempet den ut til friheten igjen. Moskusanden hadde kun et lite blodspor etter angrepet, og var i fin form etterpå.

Holeværingene - et annerledes folkeslag

Senere ringte jeg til et par andre fjærkre-eiere i kommunen og spurte om de også hadde hatt besøk av hønsehauken fra Krødsherad. Det hadde de ikke, men de hadde tidligere jaget artsfrender ut av hønsegårdene ved flere anledninger. De hadde det samme grunnsynet på hauk og fjærkre som folkene på Øvre Løken og Gammelklokkergården. Når man først har høns og ender - og lar de gå litt ut og inn av innhegningene - må man også regne med et visst tap på grunn av rovfugl. Hvis man vil unngå at hønsehauk angriper fjærkre - ja, da må man også sørge for at det er netting eller andre stengsler som holder rovfuglen unna. Det er naturligvis trist når noen mister husdyr, men slik er virkeligheten i en verden der også hønsehauken har sin rettmessige plass. Noen form for hevnjerrig-

het, rovilthat eller trang til å gripe til våpen har altså ikke vært inne i bildet for noen av disse fjærkre-eierene i Hole de siste årene. En slik profesjonell, raus og hensynsfull holdning finner man så visst ikke overalt i dette landet. I grell kontrast til mine sambygdingers ærefrykt og ydmykhet for livet omkring seg står de mange fjærkre-eiere som velger helt andre og langt mer drastiske løsninger på den slags problemer. Spesielt går tankene i en slik sammenheng tilbake til episoden i Engerdal i Hedmark i 1996, da ordfører Reidar Åsgård oppdaget at en hønsehauk hadde angrepet en av hønene hans. Som den landskjente rovviltmotstander han er fikk ordføreren ikke overraskende geværet hurtig ned av veggen - og hauken ble skutt. Handlemåten ble ikke uventet slik som Tramteatret framførte det i sangen "Det enkleste er pistol"! Saken havnet i rettsystemet, og her ble engerdalsordføreren frifunnet i herredsretten, dømt av lagmannsretten og til slutt frikjent av Høyesterett i 1997! Denne rettskraftige dommen - som bl.a. forteller at høner er bufe - er ikke akkurat noe "miljønasjonen" Norge kan være spesielt stolte av i internasjonal sammenheng!

En lignende episode fant sted i Søgne kommune i Vest-Agder den 15. november 2001. Da skjøt miljøvernlederen i kom-

munen - Helge Reisvoll - en hønsehauk hos naboen, som hadde fått besøk av denne rødlistete rovfuglarten inne i hønsegården. Reisvoll trodde at det var et kommunalt anliggende når fellingstillatelse på hønsehauk skulle gis, og han gav seg selv tillatelse til å felle den fredete rovfuglen der og da! Senere oppdaget han at det var på fylkesmannsplan at slike saker skulle behandles. Men politiet henla ikke overraskende saken. Og om det hadde blitt forhandlinger i retten ville nok miljøvernlederen glatt ha blitt frifunnet - ikke minst på grunn av høyesterettsdommen fra 1997. Dette dreier seg tross alt om Norge! Det vil man alltid få påminnelser om når man skal forholde seg til forvaltning av truede dyrearter. Nettopp derfor er det oppmuntrende at det tross alt finnes enkelte i dette beryktede land som ikke griper etter geværet hver gang en sulten hønsehauk angriper en høne eller tamand. Det er takket være slike medmennesker at livet går de små og viktige skritt framover. ■

Fredrik C. Hildisch på Gammelklokkergården på Røyse i Hole med den hønsehaukdrepte pekingandhannen den 16. januar 2002. Andrikken, som sees i bakgrunnen, lå igjen alene i andedammen etter at hans make hadde mistet livet. Bare noen få timer etter at dette bildet ble tatt ble også andrikken drept av hønsehauken. Foto: Viggo Ree.

Geir Sonerud runder 50

Tekst & foto: Roar Solheim

Geir Sonerud i karakteristisk positur under sjekk av en perleugleholk i Ulvådalen.

Den 30. april 2002 fylte Geir Andreas Sonerud 50 år. Kjenner vi ham rett, ville han helst gjemme seg vekk uten for mye oppmerksomhet på denne dagen. Denne beskjedenheten er kanskje medvirkende til at resultatene av Geirs forskningsarbeid ikke er altfor godt kjent utenfor rene forskningskretser. Det er synd, for han har levert noen av de mest grunnleggende og viktige studier som er gjort i Norge på samspillet mellom predatorer og byttedyr.

Det begynte med ugleholker. Svære, uthulte trestammer som ble slept ut i øde barskogstrakter, langt fra både vei og folk. Slik var starten for majoriteten av hedmarksornitologene. For Geir Sonerud ble uglekassene innfallsporten til et nitidig og grundig forskerliv. Men mens de fleste kasseentusiastene rev seg i håret og forbannet vårlige visitter av eggstulne mårer, begynte Geir å ane konturene av et intrikat samspill mellom predator og byttedyr. Målbevisst noterte han perleuglenes ulike reaksjonsmønstre ved kassesjekk, og snart avtegnet det seg et bilde som kunne forklare mye av grunnlaget for perleuglenes reirvalg og bevegelsesmønstre. For å unngå at eggene skal bli tatt av mår, forsøker uglene å finne så nye reirhull som mulig, i håp om at

disse ennå ikke er oppdaget av en mår. Med stigende alder synker så bruksfrekvensen av reirhullene. Dette forklarte med ett hva mange fugleholkestusier hadde erfart, nemlig at hekkerefrekvensen av perleugler alltid er høyest det første gnageråret etter at holkene er satt ut. De samme unnsliplighetsforsøkene kan også forklare hvorfor spettene tar bryet med å lage nye reirhull hver sesong. Kjernen i samspillet mellom hullrugerne og måren er antipredatoradferd, og dette ble stikkordet som senere skulle bli hovedtråden i det meste av Geir Soneruds forskningsarbeid.

Med et såpass markant forskeremne i magen var det neppe noen overraskelse at Geir begynte å studere biologi. Studietiden tilbrakte han ved Universitetet i Oslo, i en periode hvor biologien var et fag det virkelig ble satset på. Bio-bygget på Blindern var nylig gjort ferdig (det var den gang Statens største byggeprosjekt), og søkningen til biologistudiet var rekordhøy.

Selv om uglene var Geirs utgangspunkt, var det praktiske tiltak for skogbruket som ble grunnlaget for hans hovedfagsoppgave. Her valgte han å studere smågnagerjegerens bruk av sittestrukturer på en hogstflate,

Geir Sonerud i ferd med å montere radiosender på en ung hubro som skal slippes fra Prosjekt Hubro. Til venstre prosjektets leder Ole Stensrud, og til høyre Runar Larsen, som fulgte hubroene som en del av sitt hovedfagsarbeid. Runar Larsen omkom under en tragisk drukningsulykke i 1989.

for om mulig å kunne gi praktiske retningslinjer for gjensetting av trær og stubber på hogstflater. Etter en del søk fant han en stor, nyhøgd flate i Vangsåsa nord for Hamar. På en eskerrygg bygde han en liten utkikkshytte slik at han kunne se ut over hele flata. Den ble inndelt i 8 like store deler, hvorav halvparten av arealet ble rensket for sittestrukturer, mens det øvrige arealet ble utstyrt med påler av bestemte lengder. I tillegg hengte han ut et antall perleugleholker på denne studieflata. Dermed var alt klart for observasjonene. I lange dager satt Geir inne i den trange hytta

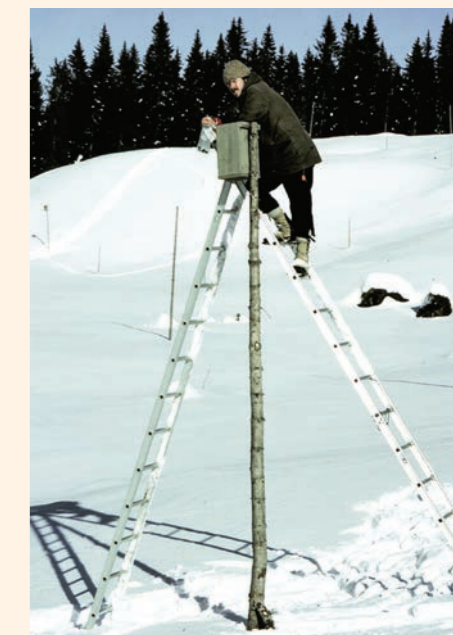
og speidet utover flata etter rovfugl. Når en fugl ble oppdaget, ble den fulgt så lenge som mulig. Sittetider, slaglengder og resultat av jaktutfallene ble notert. Samlet satt Geir mer enn et halvt år og observerte, og nye ideer og hypoteser begynte å se dagens lys. For å få oversikt over tilgangen på aktuelle byttedyr (smågnagere) begynte han med fellefangster på og rundt flata. I tillegg takserte han musespor på snøen vinterstid. Dette var

karakteristisk for Geirs grundighet, og bare dataene fra denne småpattedyr-overvåkingen alene kunne ha utgjort en egen hovedfagsoppgave. I 1980 ble Geir Sonerud cand. real med hovedfagsoppgaven: *Jaktstrategier hos flyvende småpattedyr-predatorer i barskog*. Smågnagerfangstene har han fortsatt med siden starten i 1976, og i dag utgjør denne overvåkingen alene en av de lengste sammenhengende tidsseriene med småpattedyrfangster fra en fast lokalitet i Norge.

Da Geir noen år senere som vitenskapelig assistent på Blindern startet opp veiledning for hovedfagsstudenter, var det nettopp studier på denne hogstflata som ble utgangspunktet. Per Espen Fjeld ble den første i en lang rekke studenter som Geir har veiledet inn i økologiens og forskningens verden. Som veileder har han oppfylt en forskers viktigste oppgave, nemlig å tilrettelegge oppgaver

som delprosjekter under sitt eget forskningsfelt, samt å gi studentene samvittighetsfull oppfølging. På dette feltet får Geir de beste skussmål fra sine mange studenter.

Geirs nitidige observasjonstid på hogstflata i Vangsåsa ble inngangsnøkkelen til å forstå mye av de mekanismer som styrer småviltartenes økologi. Ut i fra rovfuglenes

Kontroll av perleuglekasser på påler under studietiden ble utført ved hjelp av en høy gardintrapp. Ikke noe for biologer med høydeskrekk.

jaktstrategier kunne han presentere helt nye forklaringsmodeller for hvorfor hønefugler vandrer lange avstander med sine små kyllinger. Tidligere var disse vandringene tilskrevet fuglenes søken etter mat. Med Geirs modell var det plutselig logisk hvorfor forflyttingsavstandene synker brått idet kyllingene utvikler evnen til å fly.

Under flateobservasjonene fikk Geir også erfaringer med relasjoner mellom eggspøkende rødrever og skogshønsenes reaksjoner. De fleste er kjent med at bakkehekkende fugler kan spille skadet for å avlede oppmerksomheten til et rovpattedyr. Geir observerte det motsatte, nemlig at fuglens manøver utløste intens reirsøk hos rødrev. Dette satte nok en gang Geirs analytiske hode i sving, og han presenterte en modell for hvilke strategier hønefuglene burde velge når de møter "dumme" eller "lure" rever. Dumme og lure betød i denne sammenheng ungrever uten erfaring med fuglenes avledingsmanøvre, eller eldre, erfarne rever som kunne gjenomskue spillet. Geirs modell kunne nok en gang forklare noe hønefuglforskerne hadde samlet data på i årevis, men ikke funnet gode forklaringer på.

I 1989 presenterte Geir 11 av sine vitenskapelige arbeider til sin doktor philos avhandling under tittelen: *Search strategies of predators and avoidance strategies of prey, illustrated by birds and mammals in the boreal ecosystem of Fenoscandia*. I 1993 ble han ansatt som professor etter Ragnhild Sundby ved Institutt for biologi og naturforvaltning ved Norges Landbruks-høgskole.

Sammen med sine studenter har Geir publisert et stort antall artikler om jakt- og søkstrategier, i første rekke om ugler og kråkefugler. Ved NLH har han bl.a. veiledet og samarbeidet med Vidar Selås, og sistnevnte har også publisert en del meget interessante arbeider knyttet til mekanismer som styrer småviltartenes bestandssvingninger (i første rekke plantenes beitekvalitet).

Yngvar Hagens arbeider med rovfugl og ugler, og hans grunnlagshypoteser om at smånagarsvingningene styrer bestandene av predatorer og småviltarter, hører med til den etablerte ABC-kunnskapen for alle viltinteresserte generelt, og i særdeleshet for alle som befatter seg med rovfugl og ugler. Geir Soneruds arbeider er minst like sentrale og banebrytende for forståelsen av den adferdsstyrende effekten predatorer har på sine byttedyr. For sin forskningsinnsats på dette feltet fortjener Geir Sonerud stor honnør og aktelse.

Geirs innsats for forståelsen av predatorers viktige, evolusjonære funksjon er større enn de fleste aner, kanskje også enn han selv er villig til å innse. På vegne av alle rovfugl- og rovdyrinteresserte er det derfor både en glede og en ære å kunne ønske jubelanten til lykke med 50-årsdagen! ■

Mange ulver merket

Satellitter tas i bruk i ulveprosjektet

Løpet av vinteren 2001/2002 ble 21 ulver merket i det skandinaviske ulveprosjektet. 16 av disse var nymarkeringer. Så mange nymarkeringer har prosjektet aldri gjort under en sesong. Ulver i to nye revirer ble merket, nærmere bestemt Glaskogen i sydvestlige Värmland og Dals Ed-Halden på grensen mellom Dalsland og Østfold. Og for første gang er en ulv merket i reinbeiteområdet - en enslig hann i Stora Sjöfallet nasjonalpark.

Det ble for første gang satt GPS-sendere på ulver i Skandinavia. Slike sendere utnytter satellitter i posisjonsbestemmelsene. I henhold til et forprogrammert mønster lastes posisjonene ned ukentlig. Det muliggjør langt tettere oppfølging og gir bl.a. sikrere data for ulvenes bevegelser og hvor ofte de slår ulike byttedyr osv.

Merkesesongen ble innledet 26. november i fjor da den såkalte Langedragsulven i Norge ble bedøvet og påført radiosender. Dette var en ettårig tisper som under sin normale utvandningsfase hadde stanset opp i området tilknyttet denne naturparkens inngjerdede ulver. Myndighetene besluttet etter en tid at ulven kunne slippes inn og holdes sammen med disse ulvene.

Den 8. desember utførte man en ommerking av begge alfadyrene i Gråfjellreviret i Hedmark. Begge ble påført GPS-sendere. 11. januar 2002 ble alfaparet i Leksandreviret merket/ommerket. Alfahunnen har vært merket siden 1998 og hennes daværende partner ble avlivet pga. en ryggskade med påfølgende lammelser. Siden gikk hun alene inntil hun i vinter fikk selskap med en ny hann. I de etterfølgende dagene ble en valp i Nyskogareviret merket, samt den nytilkomne alfahunnen i Grangärdeviret. Hannen der har sender fra før. 25. januar fortsatte merkingen med den voksne tispes i Tyngsjöreviret mellom Dalarna og Värmland. Denne tispes har siden vinteren 2000/2001 hatt følge av en merket hann som utvandret fra Leksandreviret der den

var født i 2000. Våren 2001 fikk dette paret sitt første ungekull. Tispes fikk nå påført GPS-sender. Samme dag ble ytterligere tre hvalper i Nyskogareviret bedøvet (1 hann, 2 tisper). Begge tispene ble utrustet med tradisjonelle sendere, mens hannen kun fikk øremerke. Prosjektet har valgt å begrense merkingen av antallet hannhvalper med sendere pga. deres tendens til å vandre store strekninger og dermed store utgifter til flypeiling. 26. januar ble den første ulven i Dals Ed-Halden-flokken merket. Ulven var den formodete alfahannen og alderen ble bestemt til 2 år. Selv om aldersbestemmelsen kan ha en feilmargning på 1-2 år, kan dette ikke være den samme hannen som siden 1997 fikk sitt første kull i dette reviret. Enten dreier det seg om et voksent "betadyr", eller så har den gamle alfahannen blitt byttet ut. Det merkede dyret ble dog sporet sammen med en tisper forut for merkingen og begge dyrene markerte territorium. 27. januar ble en årsvalp i Årjäng-Kongsvingerreviret og en årsvalp i Glaskogenreviret i Värmland merket. Begge var tisper. 30. januar ble ytterligere en tispervalp i Årjäng-Kongsvingerreviret, og dagen etter tre ulver til i Glaskogenflokken - alfaparet og en yngre hann som trolig stammer fra fjorårets kull. På samme måte som med Dals Ed-Halden-hannen tyder den foreløpige aldersbestemmelsen på at den antatte alfahannen ikke er den opprinnelige hannen i reviret. Den ble påsatt GPS-sender, mens hunnen og den yngre hannen fikk ordinære sendere.

Merkingen av ulv denne sesongen har vært betydelig mer problematisk enn i tidligere år, og forklaringen kan for en stor del tilskrives ugunstige værforhold, at merkinger har vært utført i helt nye områder der terrengforhold har vært betydelig vanskeligere, men også at ulver som har vært bedøvet tidligere var langt verre å få tak i enn umerkede. Dette til tross ble 21 ulver merket hvorav 15 for første gang. På dette tidspunkt (februar) hadde prosjektet kontakt med i alt 28 senderutrustede ulver i Sverige og Norge. Kilde: SKANDULV

Flere laboratorier

Det skandinaviske ulveprosjektet samarbeider med Evolutionsbiologisk Centrum i Uppsala i forbindelse med genetiske studier på ulv. Nylig har prosjektet også innledet samarbeid med et annet genetisk forskermiljø - Ekologiska institutionen ved Lunds universitet. Prosjektet mener man på den måten vil oppnå raskere analysearbeid og økt relevans.

Ulvestatus

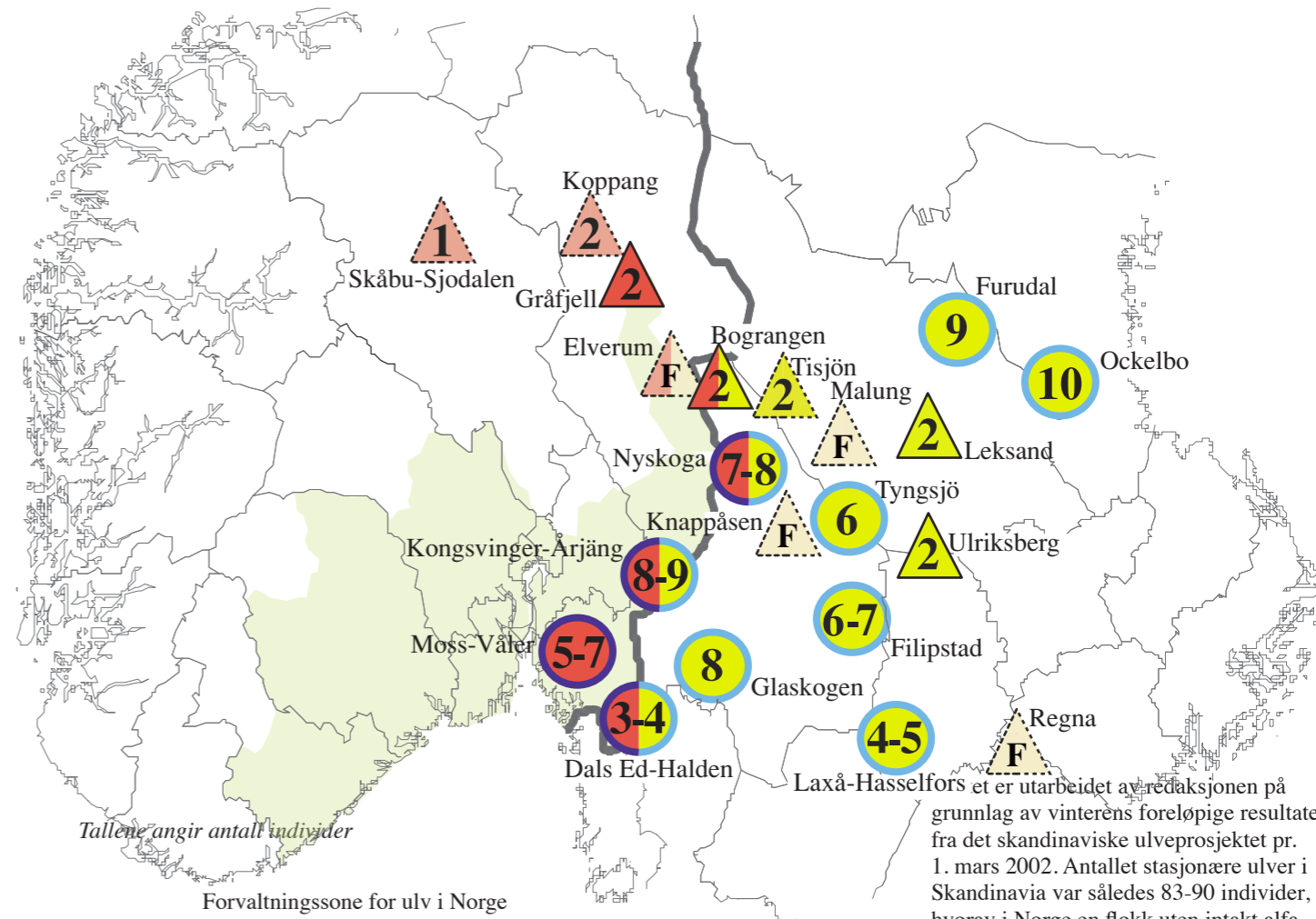
Stasjonære ulver i Skandinavia pr. 1. mars 2002

Sist i februar 2002 var det registrert 10 familiegrupper av ulv i Skandinavia, hvorav 6 i Sverige, én i Norge og 3 med revirgrenser på tvers av riksgrensen. Dessuten var det totalt påvist 5 revirmarkerende par, hvorav 3 i Sverige, ett i Norge og ett på

tvers av riksgrensen. I tillegg til disse flokker og par var totalt 7 skandinaviske ulver klassifisert som andre stasjonære ulver, hvorav Sverige og Norge hadde 3 hver, mens ett dyr hadde tilhold i begge land. Yngling i fjor, det vil si valpekull født i 2001, er registrert i 10

skandinaviske ulverevir, hvorav 6 i Sverige, 2 i Norge og 2 i grenserevir.

Kilde: Wabakken, P., Aronson, Å. (2002): Statusrapport om ulv i Skandinavia pr. 1. mars 2002. Foreløpige konklusjoner for vinteren 2001/2002

et er utarbeidet av redaksjonen på grunnlag av vinterens foreløpige resultater fra det skandinaviske ulveprosjektet pr. 1. mars 2002. Antallet stasjonære ulver i Skandinavia var således 83-90 individer, hvorav i Norge en flokk uten intakt alfapare, et revirmarkerende par og tre øvrige stasjonære ulver - tilsammen 10-12 individer. I tillegg kommer et antall øvrige, ikke-stasjonære, ulver i begge land.

De kom fra øst

Av Yngve Kvebæk

Det er Evolutionsbiologisk Centrum ved Uppsala universitet med professor Hans Ellegren i spissen som i en pressemelding 13. februar slår fast at den nåværende ulvebestanden er resultat av innvandring østfra. Gjennom en årrekke har man samlet inn materiale fra døde ulver og analysert DNA-strukturen. Materialet omfatter ca 100 ulver fra Sverige, Norge og Finland og dertil omlag 50 svenske og norske museumsindivider fra 1800- og 1900-tallet. Selv om analysene ikke er sluttført, indikerer materialet så langt at nåværende bestand ikke er avleggere fra en opprinnelig skandinavisk ulvestamme.

Ulvebestanden i Skandinavia var på sitt aller laveste på 1960- og 1970-tallet. Uppsalaforskere hevder at det var overraskende da de første rapportene om ulv i de värmlandske skogene igjen dukket opp for over 20 år siden. I etterfølgende tiårsperiode dreide det seg aldri om mer enn en drøy håndfull individer inntil en relativt markert økning fant sted fra tiden omkring 1990 og fram til i dag.

Resultatene fra analysene tilsier at stammen springer ut fra et meget lite antall

ulver, og sentralt i denne sammenheng var det parett som ynglet første gang i Värmland i 1983. Det var minst en ulv til i Sør-Skandinavia på dette tidspunkt. Det var ulven som ble skutt i Aust-Agder i 1984, men denne viser intet tydelig slektskap med parett.

DNA-analysene av disse og senere dyr viser en genetisk sammensetning som overensstemmer med finske ulver. Det er kjent at ulv innvandret fra øst og inn i Nord-Skandinavia i siste halvdel av 1970-tallet, og en foryngning fant dessuten sted i Norrbotten i 1978.

Ellegren og hans kolleger gir derfor uttrykk for at en mulig og rimelig tolkning er at en østlig innvandring ligger til grunn for etableringen av ulv i nyere tid i Skandinavia.

Ulven fra Aust-Agder hadde også en genetisk sammensetning som overensstemmer med finske ulver og kan derfor også trolig stamme fra østlig innvandring.

Under størstedelen av 1980-tallet fantes det kun én reproduserende skandinavisk ulveflokk. Det finnes ingen tegn til at ytterligere ulver skulle ha bidratt genetisk til denne lille bestanden. Alfahannen i denne flokken ble skutt i 1985 og dermed må en nær slektning ha tatt hennes plass.

Først omkring 1990 etablerte det seg nok et ulvepar og siden dengang har stammen hatt en betydelig økning. De genetiske analysene viser at denne ekspansjonen falt sammen med at minst en ny ulv, en hann, kom til. Også denne ulven hadde en genetisk sammensetning på linje med finske ulver. Den burde altså dreie seg om en ny østlig innvandrer. Hvordan eller når denne innvandringen skjedde kan analysene ikke gi svar på, men den har i alle fall forplantet seg og hans gener har spredt seg i bestanden.

Siden ulven har vært ubeslektet med de andre, har innavl blitt redusert og kan ha bidratt til den plutselige økning av stammen etter perioden på 1980-tallet.

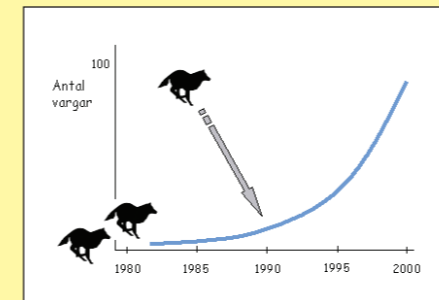
Den genetiske variasjonen har gått ned på 1980-tallet gjennom innavl - f.eks. mellom søsken eller mellom foreldre og avkom. Da minst en ny ulv kom inn på scenen omkring 1990 økte genvariasjonen i bestanden. Imidlertid medfører det lille antallet opprinnelsesdyr og den begrensede genetiske kontakten at variasjonen nå er på vei ned igjen, hvilket bestyrkes av DNA-analysene fra de senere års ulver. Sannsynligheten er derfor stor for at variasjonen vil avta ytterligere i tiden framover, noe som kan ha negative følger for bestandens langsiktige overlevelse.

Analysene fra individer i det historiske ulvematerialet i Skandinavia viser at disse ulvene var genetisk forskjellig fra finske ulver, i hvert fall fra dagens finske bestand. Dagens skandinaviske stamme viser også ulikheter i forhold til den historiske bestanden. Genetiske forskjeller kan alltid oppstå slumpmessig, men det faktum at de nåværende ulvene har flere genetiske varianter som ikke kan gjenfinnes i det historiske materialet tyder på at dagens ulver har en annen opprinnelse.

Innvandring av ulver til Sverige og Norge østfra synes ikke å være noe nytt fenomen. I det historiske genmaterialet finner man ulver med genetiske likheter med finske ulver.

På nyåret vandret en ulv inn i Stora Sjöfallet nasjonalpark i Nord-Sverige. DNA-prøver fra dyret viser overensstemmelse med dagens finske ulver. Ulver som påtreffes i Nord-Skandinavia behøver imidlertid ikke nødvendigvis stamme fra øst. To individer fra Nord-Sverige på 1990-tallet hadde genetiske likheter med ulvene i Sør-Skandinavia og må derfor antas å ha vandret nordover.

Det genetiske arbeidet med den skandinaviske ulvestammen er tuftet på flere års

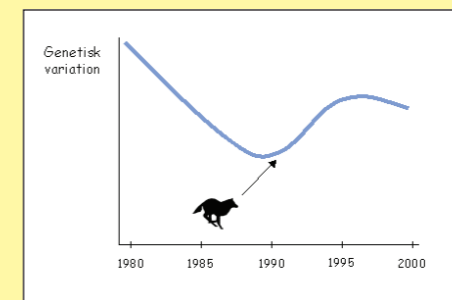

utviklingsarbeid. For første gang har man f.eks. fått fram analysemetoder til å kunne undersøke farslinjen hos ulvene. Det er denne teknikken som ligger til grunn for konklusjonen om at det er minst to hanner som har bidratt til stammens oppkomst. Også ny teknikk har blitt utviklet for å kunne analysere det historiske materialet. De eldste ulvene i materialet stammer fra begynnelsen av 1800-tallet. Ved å bore seg inn til pulpen i tenner fra bevarte kranier, har man klart å få fram små mengder DNA som fremdeles er intakt etter mer enn 100 år museumsopbevaring.

Så langt genetikerne på Evolutionsbiologisk Centrum i Uppsala. Dette bekrefter eleganter gamle antagelser slik det kommer fram av vår utmerkede foreningsbrosjyre fra 1998 forfattet av Viggo Ree:

”Gjennom størstedelen av dette århundret har ulven vært den mest truede dyreart i Skandinavia. Den har såvidt overlevd i form av enkelte omstreifende individer med noen ytterst få ynglinger. Trolig har innvandrende dyr fra Finland og Russland vært en viktig faktor for at den ikke er blitt helt borte.”

Kilde & illustrasjoner: Evolutionsbiologisk Centrum, Uppsala universitet

Ny ulv fra øst

Av Yngve Kvebæk

En hannulv ble radiomerket i Stora Sjöfallet nasjonalpark i Nord-Sverige 1. februar 2002. Prøver fra dyret er analysert ved Evolutionsbiologisk Centrum i Uppsala og på Ekologihuset i Lund, og det slås fast at ulven har en genetisk sammensetning som overensstemmer med dagens finske ulver. Den er genetisk ulik ulvene i Sør-Skandinavia, og den må derfor ha vandret inn fra øst.

– Dette er noe vi har ventet på lenge, sier Olof Liberg, leder for det skandinaviske ulveprosjektet.

– Det er svært viktig at vår isolerte sørlige ulvestamme av og til får påfyll av genmateriale utenfra for å redusere risikoen for innavl. Denne ulven er i det perspektivet av ekstremt stor betydning for bevaringen av ulv i vår fauna.

Ulven har forflyttet seg minst 40 mil fra nærmeste østlige ulveforekomst. Han har omtrent like langt igjen til å nå sine artsfrender i sør. Nærmeste ulveforekomst der er i Dalarna og Hedmark.

– Den strekningen er dog ingen umulighet for en ulv, påpeker Liberg. Vi har hatt flere radiomerkede ulver som har vandret slike distanser, f.eks. den unghannen som gikk fra Tyngsjö i Dalarna til Kullen i Skåne for et par år siden. Siden Norrbottenulven

også er en hann, er sjansen stor for at han kommer til å fortsette sin vandring. Unghannen nøyer seg ikke med å slå seg ned i et område der det ikke finnes hunner.

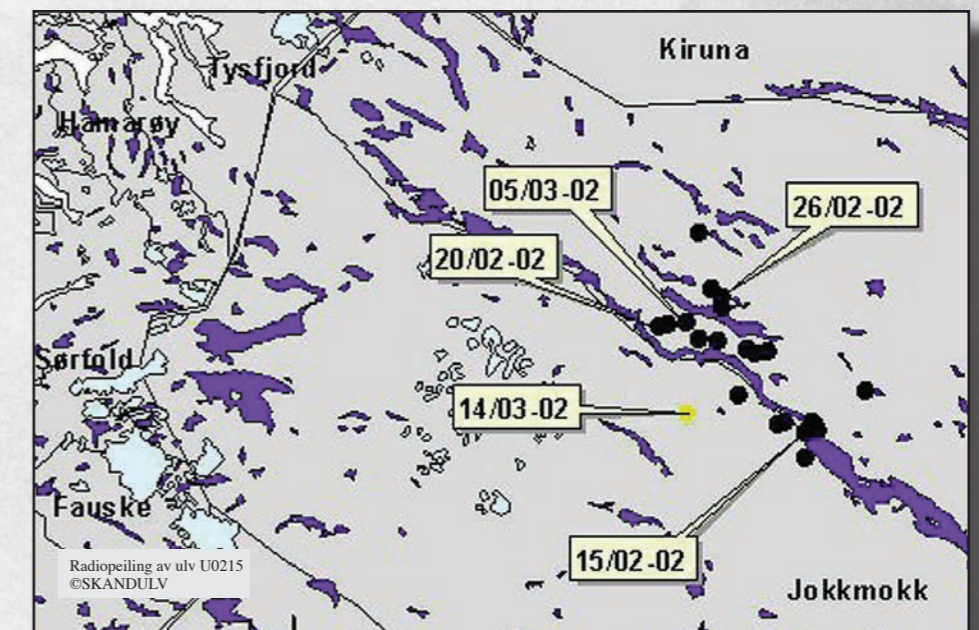
– Länsstyrelsen følger ulven via peiling fra både luften og bakken, forteller Karina Lövgren, fältsjef ved länsstyrelsen.

– Arbeidsmetoden som anvendes kan generelt beskrives som at ulven peiles fra fly på relativt stor høyde, og den posisjonen man får anvendes for innringing med snøscooter (flere mil i diameter) og markpeiling fra scooter. Dersom utspor oppdages og posisjonen ikke kan innhentes fra markpeiling, gjøres nytt forsøk fra luften.

Ambisjonen er å følge ulvens bevegelsesmønster ved posisjonering omtrent 2-3 ganger pr. uke. Peiling og sporing skjer med varsomhet for ikke å forstyrre ulven.

Bevegelsesmønster og posisjoner formidles omgående til den sameby hvis område den befinner seg i, samt til tilliggende samebyer. Foreløpig har ulven beveget seg innen et område på 50 x 20 km og har for det meste rørt seg i den fjellnære skogen, men også til tider over snaufjellet og over større vassdrag.

I slutten av april ble det avslørt at ulven i Nord-Sverige var blitt jaget med snøscootere. To oppsynsmenn oppdaget og fulgte scootersporene inn i Stora Sjöfallet nasjonalpark inntil terrenget hadde hindret scooterne i videre forfølgelse av ulven. Länsstyrelsen kunne litt senere konstatere via helikopter at ulven tilsynelatende var uskadet. Oppsynsvirksomheten i området ble trappet ytterligere opp etter denne hendelsen. Kilde: Kuriren.

FVR-medlem politiavhørt i pelsdyrsak

Håkon Nedberg

Denne saken ble jeg kjent med da jeg søndag den 3. mars i år kom hjem til leiligheten min på Ås i Akershus. Jeg hentet posten i postkassen som hadde ligget der fra dagen før. I postkassen fant jeg et brev fra lensmannen i Ås hvor jeg var innkalt til avhør i en straffesak fra Nissedal. Det sto ikke noe mer om hva saken gjaldt. Jeg ble derfor veldig interessert i hva dette dreide seg om og hadde ingen formening om hva dette kunne være. Jeg prøvde da, til tross for at det var søndag kveld, å skaffe info om hva dette kunne dreie seg om og ringte til politivakta i Nissedal. Der snakket jeg med en politimann som hadde kjennskap til saken og ble fortalt at det gjaldt en stor sak om minkutslipp fra en pelsdyrfarm i Nissedal. Dette var det eneste jeg ble fortalt og ble henvist til å møte til avhør på Ås lensmannskontor. Jeg måtte derfor gå til sengs med hodet fullt av tanker om hvordan mitt navn var innblandet i denne saken. Jeg hadde heller ikke noe forhold til Nissedal. Det eneste jeg visste om Nissedal var at vi i klassen på videregående kjørte gjennom Nissedal på en busstur med skolen i 1994-95. Jeg har ikke vært der siden og veit knapt hvor Nissedal er på kartet. Kunne bilen min ha vært stjålet og brukt i et minkdyruttspill? Og av den grunn var mitt navn kommet på trykk? Nei, jeg forsto ingen ting...

Denne natten ble det dårlig med søvn! Neste dag ringte jeg til lensmannen i Ås for å finne ut noe mer om saken og raskest mulig få komme til avhør. Det tok meg flere timer og telefoner før jeg fikk tak i den politimannen som satt på saken. Da ble jeg informert om at det ikke var mulig å avhøre meg før om en og en halv uke. Dette fant jeg meg ikke i og spurte om mitt avhør var så lite viktig. Politimannen skulle prøve å få til et avhør fortest mulig og skulle ringe meg opp igjen. Jeg ble derfor sittende ved telefonen noen timer til og fikk telefon med innkalling neste dag (tirsdag 5. mars) kl 12.00. Hele denne kvelden ble jeg sittende å tenke på denne saken og kunne ikke se noen sammenhenger her. Jeg forsto at jeg ikke kunne ha noe med saken å gjøre, men det som frustrerte meg var hvordan mitt navn var kommet på trykk. Noen hadde gått bak min rygg...

Neste natt ble det derfor også dårlig med søvn. Endelig nærmet klokken seg 12.00 og jeg stilte opp på lensmannskontoret. Her ble jeg henvist til en kvinnelig kollega av politimannen som etterforsket saken. I avhøret krevde jeg først å bli informert om hvorfor jeg var tatt inn til avhør før jeg lot meg avhøre. Da ble jeg fortalt at jeg var innkalt i avhør fordi jeg var tilsluttet en organisasjon ved navn Foreningen Våre Rovdyr! Jeg ble helt sjokkert...

Saken er den at jeg er student på NLH, noe også sønnen til pelsdyrbonde Sønder-

land i Nissedal er. Sønnen med navn Svein Harald Sønderland hadde fortalt i avhør at jeg var medlem i FVR og en rovdvirelsker med spesiell forkjærlighet for ulver og av den grunn en potensiell pelsdyrsabotør! **Latterlig!!** Jeg forsto ikke sammenhengen mellom mitt syn på rovdvirene og utslipp av pelsdyr i fangenskap??? Det er vel neppe noen organisasjon som tar mer avstand fra slike handlinger enn FVR! Jeg lot meg avhøre for da å kunne forklare dem mitt syn på naturen. Jeg ble spurt om jeg var i mot jakt på ulv! Hvilken relevans har dette spørsmålet i sakens anledning? Det er hårreisende å tenke på at lensmannskontoret i Nissedal har etterforsket saken siden 21. august 2001 og ikke avslørt usannheter fra Sønderland! Politiet hadde sporet min aktivitet på mobiltelefonen rundt gjerningsdatoen og funnet frem til en person som jeg hadde kontaktet den aktuelle dagen. Denne personen er min kjæreste...

Hvis politiet hadde sammenlignet telefonnummerne ville de ha sett at jeg ringer dette nummeret nesten hver dag. Politiet trodde min kjære hadde tilknytning til pelsdyruttslippet. Jeg må innrømme at min troverdighet til politiets arbeid er historie...

Videre måtte jeg redegjøre for FVR og hva foreningen står for, mine interesser og mitt forhold til FVR. Politiet trodde at det var en sammenheng mellom FVR og den antatte organisasjonen DFF som står for Dyrenes FrigjøringsFront. Jeg begynte å

le..... for det første har jeg ingen kjennskap til DFF og har jeg heller aldri sett en pelsdyrfarm på nært hold og ikke vil jeg se det heller!

Dette ble mye hodebry for meg da jeg ikke forstår sammenhengen her. FVR og DFF står for to strake motsetninger i synet på forvaltningen av naturen. Sønderland jr. studerer zoologi ved NLH og Sønderland senior er etter hva jeg veit styremedlem i Norsk Pelsdyravslagslag. Disse to personene har avslørt at de ikke har peiling på zoologi og ikke ser forskjell på pelsdyr i fangenskap og naturlige individer i naturen. Tragisk for dem. Sønderland studerer for tiden zoologi i Alaska og jeg håper at han tar seg tid til å studere dyrenes verden, slik at han skjønner grunnleggende sammenhenger. Til Sønderland vil jeg bare si: **"Det er bedre med opplyst usikkerhet en uopplyst skråsikkerhet"**.

Jeg satt tre timer i avhør i denne absurde saken, for å forklare grunnleggende økologi og om FVR. Dette har politiet brukt ressurser på siden 21 august 2001... Og uten å undersøke bedre så kaller de dette for **etterforskning??** Hvordan kan politiet ta meg inn til avhør på dette grunnlag? Dette her var slette greier fra politiet sin side! Som Viggo Ree nevnte for meg i sakens anledning - det blir som å ta folk fra pinsebevegelsen inn til avhør når satanister har revet ned noen gravstøtter på kirkegården!

Skadeverk mot FVR-medlem

Tekst & foto: Stein Karlsen

Lørdag 26. januar 2002 skulle undertegnede få oppleve ekstreme ulvemostandere eller bygdetullingers aggresjon mot oss som ønsker et sunt biologisk mangfold.

Det var 10-15 cm snø og bra sporingforhold da vi dro ut denne dagen. Etter at vi undersøkte et område hvor det hadde vært spor etter 5-6 ulver tidligere denne vinteren, kjørte vi videre til et annet skogsområde. Dette ble valgt etter anbefaling fra viltforvalteren i Våler kommune fordi det foregikk en felles sporing denne dagen.

Etter 3-4 timer ute i terrenget kom vi tilbake til bilen og la straks merke til hjulsporene fra en bil som hadde kjørt i voldsom fart fra stedet. Snart fikk vi se

årsaken - begge bakhjulene på min bil var skåret i filler!

At det her dreide seg om noe langt mer enn vanlige pøbelstreker er hevet over tvil. Bilen sto parkert slik at den ikke var til sjenanse for noen, så her hadde gjerningspersonen vært ute for å gjøre livet surt for ulvetilhengere. Og siden det er "Vern ulven i Norge"-merke på bilen, fant de det de lette etter.

Vi kontaktet lensmannen i Spydeberg pr. mobiltelefon, men fikk ikke akkurat stor sympati. Vakthavende antydte bl.a. at det var så sterke følelser i denne saken at det nesten var noe vi måtte regne med!

Skadeverket ble anmeldt til politiet som i skrivende stund (3. april) ikke hadde foretatt seg noe som helst i saken.

Trusler mot FVR-medlem

Yngve Kvebæk

Det er åpenbart ingen grenser for hva tilhengere av biologisk mangfold skal utstå. Det er over tretti år siden naturvernåret, men deler av Østfoldsamfunnet har åpenbart vansker med å oppdatere sin virkelighetsoppfatning. Det gjelder tydeligvis også politietaten i området (se rammen over). Bare antydningen til å støtte opp om ovennevnte mangfold kvalifiserer til langvarige forhør. Faksimilen til høyre er hentet fra Moss Dagblad 4. februar i år der FVR-medlem Svein Andresen intervjues om trusler han har mottatt i forbindelse med sine holdninger. Det hersker liten tvil om at en liten landsens mafiaklubb

har bestemt seg for å fryse ut alle som kan tenkes å nære positive oppfatninger om ulv. Kanskje politiet i området bør revurdere sitt fiendebilde en tanke. At naturvernbevegelsen blir mistenkeliggjort og kriminelle elementer får ture fram upå-talt, oppfattes gjerne som en smule skjevt i forhold til den rolle man vanligvis oppfatter at politiet har og skal ha. Det ville nok heller ikke skade å gjøre seg litt kjent med det samarbeid FVR har hatt med påtalemyndigheten i saker gjennom årene.

Men nok om det - Andresen gir en oppsiktsvekkende bakgrunn for saken.

- Det var jegere som i 1999 påsto at jeg drev spionasje for Foreningen Våre Rovdyr. At jeg var ansatt av foreningen

for å notere bilnummer og registrere folks bevegelser i skogen nord for Vålerkirken.

Andresen gikk til pressen med dette og en rekke andre saker - ikke minst for å støtte opp om en annen ulvetilhenger som fikk sine bildekk skåret opp.

- Jeg synes nok er nok. Også kvinner er blitt truet til å endre mening i Våler. Selv regner jeg med å få en del trøbbel videre fordi jeg sto fram. Jeg får se hva jeg gjør da. Jeg aksepterer overhodet ikke at jeg trues til å endre oppfatninger, og heller ikke at jeg eller FVR anklages for spionasjevirksomhet.

- Det er på tide at politikerne i kommunen våkner opp. Og ikke minst politiet!

Moss Dagblad, mandag 4. februar 2002 NYHETER 9

Kan ikke ha egne meninger...

Svein Andresen har blitt truet flere ganger av ulvemostandere i Våler. Nå synes han det er nok, og håper at det heretter går an å prate fornuftig med hverandre.

Svein Andresen har merket på bilen som sier Vern om ulven, men han er sjokkert over at dette skal provosere folk.

- Jeg går jo ikke å truer folk som har andre merker på bilen. Skal man ikke kunne ha egne meninger, lurar han på.

Andresen håper politikere snart tar i et tak.

- For ikke å snakke om politiet, sier han.

Truet
Andresen ble til å begynne med beskyldt for å drive spionasje for foreningen våre rovdyr.

- De har vel aldri drevet med det, iverfall ikke som jeg har hørt om, sier han lattermildt.

Han har blitt truet flere ganger, han har fått hvite knokler langt opp i ansiktet av hissig vølerfolk. De har truet med å drepe hunden hans, ødelegge bilen og sørge for at han aldri vil få hus i Våler igjen.

- Jeg hadde hus der, men det ble ødelagt av uværet i 2000. Ennå har jeg ikke klart å skaffe et nytt i de traktene, sier han.

Nå lurar Andresen på om det er tilfældigheter som gjør at han får nei når han ser på hus i Våler.

Mafia
- Jeg mistet den ene hunden min i mai i fjor, og først trodde man at det var en kraftig matforgiftning. Jeg ble selvfølgelig mistenksom, men vetrinærene fant til slutt ut at det var kreft i magen, sier han, glad for at det ikke var noen som hadde prøvd å drepe hunden hans.

Andresen forteller at han synes de aller flest i Våler er veldig koselige, men det er en "klubb" som rotter seg sammen mot de som er for ulven.

- Jeg kaller de mafiaen. Dems ord

er lov, og nåde de som går imot dem, sier han.

Andresen snakker om voksne folk her. Han mener de bør ha mer "veit" enn det de fremviser.

- Vi snakker jo tross alt ikke om 16-17-åringer. De som truer har selv barn og barnebarn og bør skjønne at dette ikke er veien å gå, sier han oppgitt.

Lar seg ikke skremme
Motstanderne av ulven kommer ikke med trusler hvis man går flere sammen, men slår til hvis du er alene. Andresen er bekymret for bilen sin, men understreker at han ikke er redd disse ulvehaterne.

- Jeg lar meg ikke skremme, og jeg bruker Vålerskogen veldig ofte som turterreng, sier han.

Andresen har fått mange beskjeder om å fjerne klistremerkene han har på bilen, noe han absolutt ikke ønsker å gjøre.

TRUET: Svein Andresen har blitt truet av folk i Våler mange ganger og har fått nok. Tekst og foto: - Man må kunne ha egne meninger, sier han bestemt.

Vinnerne av FVRs vervekampanje ble med på gaupetur i våres

Tekst: Geir Sjøli
Foto: Erling Mømb
Geir Sjøli

I gaupas fotspor

Over og til venstre:
Rådyr drept av gaupe.

Høyre:
Jon Arill Hansen ved et annet gaupedrept rådyr. Gaupe har drept et rådyr inne i en hage, dratt det over veien og inn i et skogholt hvor det ble fortært.

Under:
Lill Bente Bjørge med levninger etter gaupemåltid.

Deltagerne på gaupeturen i Elverumstraktene. Fra venstre: Jan Roger Rugseth, Odd Skybak, Jon Arill Hansen, Geir Sjøli, Lill Bente Bjørge og Lars Leira.

Foreningen Våre Rovdyr utlyste gaupetur som premie i forbindelse med vår vervekampanje. 22. mars i år lå alt til rette og fem personer kunne da stifte nærmere bekjentskap med gaupas liv. Med alle tillatelser i orden ble det snart peilekontakt med den radiomerkede Gyda og hennes to unger. I løpet av natten og formiddagen hadde Gyda og ungene forflyttet seg 19 km i luftlinje. Rester etter flere gaupedrepte rådyr kunne beskes. Etter en lang dag fikk deltagerne et skikkelig kveldsmåltid hjemme hos Erling og Aina og ble deretter innlosjert på Elgstua i Elverum. Turledere var Erling Mømb og Geir Sjøli. Erling deltar som sporer i gaupeprojektet i området.

Over:
Deltagerne under en kafferast i det fine været.

Venstre:
Mer rådyrkadaver der både ulike kråkefugler og hønehauk hadde vært på besøk.

Over:
Det ble også tid til et besøk på Skogbruksmuseet i Elverum.

Under:
Turleder Erling Mømb forklarer om gaupeprojekter og bruk av peileutstyr.

Paul Granberg mottok Foreningen Våre Rovdyrs rovdyrpris 2002 - noe som vel var på tide. Han var en sentral person i etableringen av foreningen, var frontfigur i rollen som leder de første årene og er fremdeles en viktig støttespiller i foreningens daglige virksomhet.

En takk for prisen - og litt til

Av Paul Granberg

Av og til byr livet på hyggelige overraskelser. Under årsmøtet på Finnskogen i februar ble jeg ganske så uforberedt tildelt årets pris, hvilket gledet meg stort. Etter min mening er det nok personer som kunne ha fortjent å få en slik oppmerksomhet før meg, men alle skal vite at jeg er meget takknemlig, og at Viggo Rees ulve-akvarell vil få en fremtredende plass her hos meg. I etterkant av en slik anledning kommer det gjerne en «mimrestund» der man reflekterer litt over både hva man personlig har gjort og hva man har vært med om - hva det har ført til av positive resultater og hva man ikke har maktet.

Min interesse for rovdyr - som for naturen for øvrig - strekker seg så langt tilbake som jeg overhode kan huske og er vel i sitt vesen knyttet til den mere «universelle» undring over livet. At jeg vokste opp under omstendigheter som gav næring til slike interesser var neppe avgjørende for mine holdninger. Men det bidro sikkert til tidlige anerkjennelser og klare standpunkter i spørsmål der usikkerhet lett gir åpning for påvirkninger.

Mitt lodd måtte bli å arbeide for livet - og for dyrelivet spesielt. Den som måtte tro at de grunnleggende prinsipper på dette området er en selvfølge for menigmann, tar feil. En av våre første fire viltstallkonsulenter sa en gang at «viltstell er 20 % biologi og 80 % psykologi». En av de andre sa ved en annen anledning at «når ny viten går på tvers av gammel tro, skjer det noe rart med enkelte mennesker». Jeg kan for så vidt underskrive begge påstander, og man kommer ingen vei uten å ha dette i bakhodet. Man snur ikke grunnleggende

holdninger i et helt samfunn med rot i tusenårig påvirkning av religiøst kulturell art, bare med spontane makt demonstrasjoner. Det var da også noe av bakgrunnen for at jeg var med på initiativet til å danne Foreningen Våre Rovdyr som gjennom sine medlemmer og sitt styre kan påvirke over bred front og da spesielt overfor myndighetene.

Mange er de som spør hvordan det er å bo i et rovdyr distrikt og forfekte en ikke-rovdyrfiendtlig holdning. Det svaret jeg kan gi er at det i hovedsak betyr mye oppmuntring og fornøyelige opplevelser. Dog ikke helt uten det motsatte. Nylig ble en svensk statsborger dømt for telefontrusler, delvis med mordtrusler, mot blant andre meg. Jeg tok ikke hans hyppige telefoner så alvorlig før jeg forsto at han hadde støttespillere innenfor både Universitetet i Oslo og mitt nærmiljø. Da fant jeg tiden moden for en politianmeldelse. Men i motsetning til en del andre som «reklamerer» med at de blir utsatt for trusler, fant jeg ingen grunn for å løpe til avisen med det. Allikevel bør ingen tro at det bare er sauebønder og rovdyrmotstandere som blir utsatt for mordtrusler.

Noen tidlige utfordringer

Selv om det gjennom lovgivningen på den tiden da foreningen ble stiftet var en uttalt holdning at de store rovdyrne skulle vernes, var dessverre praksisen en annen. Såvel enkelte politikere som Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk (nå DN) måtte få sine leksjoner. Med en offentlig forvaltning som forutsatte at Norge hadde flere reproduserende bjørnестammer og et tyvetalls

Paul Granberg mottar årets rovdyrpris av leder Arne Flor under årsmøtet til Foreningen Våre Rovdyr på Dæsbekken i Åsnes den 23.2.2002 - en ulveakvarell av Viggo Ree. Foto: Viggo Reel/Yngve Kvebæk

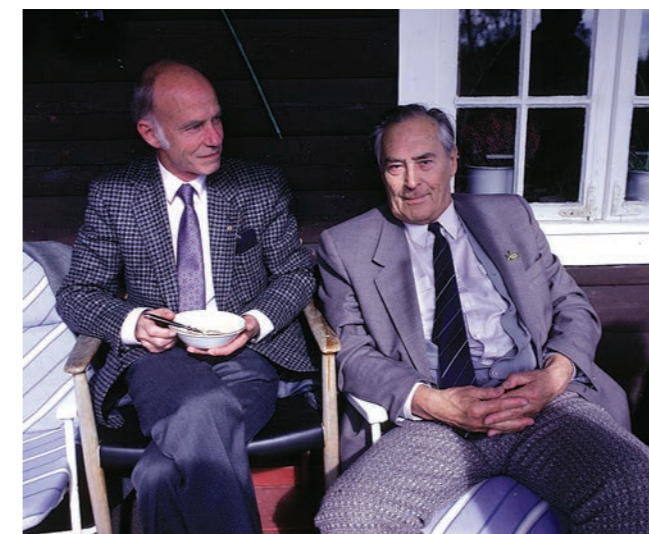
ulver på den tiden, kom det ikke uventet da daværende direktør i DN til sist blottla sin holdning gjennom et klart "Laks: ja - Ulv: nei" i et avskjedsintervju.

En av de store feider var den såkalte "Rapport 30-skandalen" der DN gav ut en samling russiske historier om angivelige ulveangrep på mennesker, i form av en "vitenskapelig" rapport. Et eksempel på historiene var den om bondekona som først ble slått i bakken av en ulv, hvoretter hun grep ulven i tunga og leide den med seg hjem til huset hun bodde i, for så å slå den i hjel på trappa! Selve grunnprinsippet i vår anklage var det nok enkelte som aldri oppfattet - nemlig spørsmålet om hvorvidt vandrehistorier og andre udokumenterte påstander fra utenlandsk litteratur skulle kunne plukkes opp og gis skinn av fakta i form av vitenskapelige rapporter fra norske forskningsinstitutter. Foreningen Våre Rovdyrs leder oppnådde i denne sammenheng å bli fremstilt som en spesielt rabiat person i det norske samfunn overfor den sovjetiske ambassade. Dette i form av et brev fra den som tok initiativet til oversettelse av historiene. Det hele endte opp med at rapporten ble stoppet og at Sovjetsamveldet sendte flere av sine ulve-forskere til Norge, blant dem Dr. Dmitry Bibikov, for å orientere om de russiske ulver. Hans slående karakteristikk var at russiske ulver så ut til å ha en forkjærlighet for å spise politifolk og soldater!

teristikk var at russiske ulver så ut til å ha en forkjærlighet for å spise politifolk og soldater!

Bondelagets alternative forvaltningsplan for rovdyr, som innebar fordeling av artene mellom forskjellige nasjoner, var en annen nøtt å knekke. Den kulminerte imidlertid med et mislykket forsøk på å snikinnføre prinsippet gjennom Nordisk Ministerråd, etter at norske myndigheter hadde avvist planen! Men selv i dag ser man spredte, mer eller mindre kamuflerte, forsøk på å gjenopplive planens prinsipper.

Innen politiet og rettsvesenet var faunakriminaliteten lavt prioritert, og via blant annet en nødvergeparagraf i Viltloven som gav husdyr bedre rettsvern enn mennesket, var fredningsbestemmelser for store rovdyr nærmest illusoriske. Det ble derfor hard kost for rovdyrmotstanderne da Riksadvokaten påla alle landets politidistrikter å opp-prioritere faunakriminaliteten. I tillegg fikk vi en endring av nødvergeparagrafen. Det var først etter dette at store rovdyr fikk et tilnærmet vern i Norge.

Leder i Foreningen Våre Rovdyr, Paul Granberg, og den russiske ulveforskeren, professor Dmitry Bibikov under en norsk-sovjetisk rovviltsammenkomst i Maridalen den 7.9.1989. Foto Viggo Ree

Ingen må innbille seg at disse håndgrep kom "rekande på ei fjøl, slik helt av seg sjøl".

Flere utfordringer

At vi nå hadde et lovverk og en praksis som innskrenket handlefriheten til inngripen i vår fauna, ble tydeligvis for mye for enkelte byråkrater. Da staten v/ Miljøverndepartementet (MD) tapte rettssaken om ulveparet i Atnadalen i 1999, fant man at det måtte lovendring til, slik at forvaltningen fikk "nødvendig handlefrihet". En ny § 12 i Viltloven, som - satt på spissen - setter lovens formål ut av spill, ble utformet og vedtatt. Det er nå opp til byråkratene å bedømme om et individ av en viltart er en potensiell fare for skade, hvilket kan gi grunnlag for felling. På bakgrunn av dette prinsipp imøteser jeg DNs håndtering av all elgen som kan representere en potensiell fare for skader i trafikken, - og som i så måte koster oss ca. 300 millioner kr. årlig!

Veien lå nå tilsynelatende åpen for å ta ut det som i mellomtiden var blitt til en ulvefamilie i Atnadalen. Staten v/ MD vant her en sak i namsretten der det i domspremissene blant annet heter at det aldri har vært Stortingets mening at vi skulle ha levedyktig bestand av ulv i Norge. Dette på tross av at det på flere steder både i St. meld. nr. 35 (1996 - 97) og i innstillingen fra Stortingets energi og miljøkomité (Inst. nr. 301 (1996-97)) står klart og tydelig at: "Regjeringa vil halde fast ved dei mål som er nedfelt i St.meld. nr. 27 (1991-92) Dette inneber at ein skal ta sikte på å sikre levedyktige stammer av alle dei fire store rovviltartane i Noreg." Dersom en namsrettsdom på slike premisser skal skape presedens, kommer både forvaltningen og rettsvesenet i et merkelig lys etter mitt syn.

Helt siden Foreningen Våre Rovdyr ble stiftet har det ligget enkelte personer både innenfor og utenfor offentlig forvaltning og forskning sterkt på hjertet å få gitt foreningen et ekstremstempel, for derved å svekke dens anseelse og troverdighet. Allerede i desember 2000 bestilte foreningen hotell på Koppang og innbød sine medlemmer til ulvespringstur i Koppang i Atnadalen. DNs personale var kjent med dette og visste også at tidspunktet var satt til lørdag og søndag 10. og 11. februar 2001. Det kan derfor neppe være en tilfældighet at ulvejakten ble satt i gang nettopp den samme helga (hvorfor skulle de ellers starte et arbeid på helgedager?). Dette med den følge at foreningens medlemmer ble kastet ut av sine bestilte hotellplasser og at DNs personale med sine stinne statskasse-lommebøker kunne innta våre plasser sammen med verdenspressen!

Foreningens medlemmer skaffet seg imidlertid overnatningsplasser annetsteds og gjennomførte sin springstur etter Koppang.

pangflokket, uten å forstyrre statens jakt og uten å legge seg opp i de aksjoner som enkeltmennesker på eget initiativ gjennomførte. Foreningens opptreden i denne situasjonen ble lagt merke til og respektert langt inn i ulvemotstandernes rekker, og også ut over landets grenser. Forsøket på endelig å få satt et klart ekstremstempel på foreningen ble dermed en litt dyrekjøpt erfaring.

Det som ulvene i Atnadalen anskueliggjorde var nemlig at dersom enkelte sentrale byråkrater og politikere blir stoppet av loven, kan de glatt komme videre ved å få vedtatt en tilsynelatende uskyldig lovparagraf som mer eller mindre setter lovens formål til side ved å redusere takhøyden for domstolenes lovtolkning til fordel for byråkratenes skjønn. Denne fiffighet sementeres selvfølgelig dersom man får bortledet oppmerksomheten med et ekstremistisk stempel på de viktigste opposenter. Slike handlemåter betyr en utfordring for demokratiet og også for sovende stortingsrepresentanter.

Hva så?

Hvorfor sitter en gammel mann å mimrer over fortiden? Et ordtak sier at vil man se inn i fremtiden, må man først se seg tilbake. Kanskje kan det være til litt nytte for de som ikke har så mye fortid å se tilbake på? Tross alt har det skjedd mye positivt i de årene foreningen har eksistert - langt mer enn hva mange har oversikt over. Et og annet tilbakeslag er en følge av vekslende personale i sentrale samfunnsstillinger og varierende våkenhet overfor prinsipielle linjer. I de fleste situasjoner lønner det seg imidlertid å ha litt is i magen. Gode argumenter har i det lange løp en større kraft enn et knyttneveslag i bordet. Derfor bør foreningen fortsette å tenke nøye gjennom de grep som tas.

Tidens populærmelodi er lokaldemokratisk styring. Det er söt musikk for de lokalpolitikere som ikke har forstått hvorfor Harald Hårfagre i sin tid samlet Norge til ett rike. Noe annerledes tror jeg de siste individer av en truet dyreart, som trenger et utall kommuner fordelt på flere fylker som leveområde, vil se på dette spørsmålet. Selv statssekretærer, statsråder og stortingspolitikere må forstå at det blir umulig å leve for den som må be for sitt liv i flere kommuner, og det er nok at en av dem sier nei! Og hvor i Norge kan en ulv eller bjørn oppholde seg uten at den "rette" byråkrat kan vurdere den som en potensiell skadegjører? Innenfor deler av vårt næringsliv er begrepet vern av natur blitt et begrep verre enn arvesynd. Hva om man tok den enorme statsstøtten til ulønnsom næringsdrift under lupen? Kanskje det kunne medføre mer automatisk vern? ■

Europeisk samarbeid om rovvilt

LCIE-møte i Rytro, Polen i oktober 2001

Av Hanne Christensen

Å ta vare på bestander av store rovdyr representerer en stor utfordring i dagens Europa og forutsetter engasjement fra et vidt spekter av interessegrupper – både fra lokale og nasjonale forvaltningsorganer, regjeringer og forskere. Som en respons på denne utfordringen startet WWF-International samt eksperter fra 17 europeiske land (inkludert Bernkonvensjonens sekretariat) et "Large Carnivore Initiative for Europe" (LCIE) - kanskje best oversatt med Det europeiske nettverket for rovdyrspørsmål - i juni 1995. Et trettittalls land deltar og antall deltakere vokser stadig.

I løpet av et par dager i oktober 2001 var rundt 70 personer samlet til et nytt møte i den lille landsbyen Rytro sør i Polen. WWF og Foreningen Våre Rovdyr var representert med Erik Steinegger og Hanne Christensen - undertegnede som stedfortreder for Viggo Ree som i 2001 ble innvalgt som personlig medlem i dette nettverket.

LCIE er nesten ukjent for folk flest, men er ikke desto mindre et viktig nettverk for europeiske rovviltforskere og -forvaltere og har viktige kontakter innad i EU-byråkratiet. Ikke minst var Bernkonvensjonens representant Eladio

Fernandez-Galiano tilstede og tilkjenne ga at de ønsker samarbeid med både LCIE og andre organisasjoner i fremtiden. Slik sett kan LCIE være et viktig instrument for å fremme nasjonale rovviltsaker for Bernkonvensjonens sekretariat.

Det ble holdt mange interessante foredrag under de to dagene, ikke minst fra Romania, Baltikum, Karpatene, Alpene, Kroatia og Bulgaria, der man enten har levd med nokså store rovdyrbestander lenge (Romania, Baltikum, Karpatene, Bulgaria) eller har fått innvandrende dyr i senere tid (Alpene). Nedenfor følger en kort oppsummering av rovviltsituasjonen i ulike land som ble presentert.

I Romania anslås bjørnebestanden til 5500 dyr, ulvebestanden til 3000 dyr og gaupebestanden til 1800. Bare 1,5 % av sauene blir rovdymat fordi sauene gjetes og voktes av hunder. Her betales det ingen erstatning for rovdrydrepte husdyr. Man har utviklet et prosjekt, det såkalte Carpathian Large Carnivore Project (CLCP) som nå vies mye oppmerksomhet og er et godt eksempel på hvordan man har lykket med å skape en helhetlig forvaltning, forskning, vern og lokal næringsvirksomhet basert på ivaretagelse av rovviltbestandene. Blant annet har man gjennom økoturisme gitt mange i distriktene inntektsgivende arbeid.

I Baltikum (Estland, Litauen og Latvia) har man levd lenge med bestander av store rovdyr uten store problemer. Bjørn finnes bare i Estland (300-400 individer), totalt finnes mellom 900-1150 ulv og mellom 1200-1500 gauper i denne regionen. Det interessante var å høre at til tross for såpass mye ulv viste intervjuundersøkelsene at av de som var redde, trodde de fleste det var mest farlig å støte på bjørn eller gaupe.

I skogområdene av Polen, Slovakia og Ukraina (Vestre Karpatene) finnes anslagsvis mellom 500-1200 bjørn, 1000-1200 ulv og 800-900 gauper. Bjørnen er fredet unntatt i Ukraina, gaupe er totalfredet i alle landene, mens ulven bare er fredet i Polen. Bestandene av ulv og bjørn ser ut til å være relativt stabil for øyeblikket, men ulvebestanden øker muligens noe i Ukraina og gaupebestanden minker i Slovakia.

I Bulgaria lever man med en ulvebestand på over 2000 dyr og en bjørnebestand på rundt 700, men med bare et fåtall gauper. Både bjørn og ulv jages fritt. I Bulgaria avler man opp en renrasert gjeterhund som kalles

Karakachan dog som gis til saueiere gratis for å gjete hundene mot rovvilt.

I Kroatia finnes anslagsvis mellom 400-600 bjørn (kvotejakt), 50-150 ulv (fredet, men skytes illegalt) og 30-70 gauper (bestanden i nedgang, skytes illegalt). Ingen erstatning for rovdrydrepte husdyr.

Tyskland får nå og da innvandring av enslige hannulver fra Polen. Nylig ble det besluttet å sette en slik enslig vandrer i dyrepark da ingen ville ha den og miljøvernorganisasjonene var fornøyd med at den i hvert fall ikke ble skutt.

I Spania finnes pantergaupe, som er mindre enn vår gaupe. I 1988 ble bestanden estimert til 1100 individer. Siste 3 år: 600 individer igjen. Siste års anslag viste at det sannsynligvis bare er 300 dyr igjen. Eneste gjenlevende bestand fins nå i Doñana nasjonalpark med 45 individer og i et fjellområde lengre nord med 100 individer. Ca 100 individer er spredd over resten av Sør-Spania, sør og sørvest for Madrid. Årsak til nedgangen i bestanden er myxomatose

hos kaninbestanden som forsvinner, menneskelig aktivitet, ulovlig avskyting, trafikkulykker, habitatfragmentering og fragmentering av populasjonen. Man ønsker å få opp kaninbestanden igjen ved å innføre jaktstopp, ulovlige feller må bort, gjengrodde buskområder må åpnes for gressproduksjon. IUCN har nylig kommentert at det nå skal fanges seks gauper for innsetting i genbank for å sikre bestanden.

Ulvebestanden i Spania har tatt seg opp igjen etter å ha vært så å si utryddet. Folk er positive til vern av ulven og det finnes store områder der ulven kan leve. Imidlertid savnes en helhetlig nasjonal forvaltningsplan, idet landet er inndelt i en rekke provinser som alle må samarbeide for å få dette til.

I Alpene ble gaupe reintrodusert for 30 år siden. I dag beregnes bestanden til mellom 90-120 dyr, og bestanden sprer seg naturlig til flere alpeland. Både bjørn og ulv ser dessuten ut til å kunne etablere seg naturlig i Alpene etter innvandring. ■

LCIEs betydning

På møtet i Polen ble LCIEs rolle diskutert. Man kom fram til at LCIE har hatt suksess med formidlingen av sine aksjonsplaner for bevaring av store rovdyr, med sin analyse av menneskets rolle i bevaringssammenheng (human dimension-programmet) og i å skape nettverk. Imidlertid ble det fremhevet at man må bli flinkere til å markedsføre organisasjonen, til å drive lobbyvirksomhet i forhold til EU-byråkratiet, utarbeide mer praktiske guider, opprette bedre kommunikasjon med nasjonale rovviltgrupper og arbeide mer med kommunikasjon med distriktene bl.a. når det gjelder økoturisme.

Noe av det kanskje viktigste for oss av det som ble vedtatt på dette møtet var å sette fokus noen år fremover på pantergaupe på Pyrenéhalvøya og på jerven. Det siste ble ikke minst vedtatt etter det svenske og norske initiativet på møtet.

I Skandinavia har nok situasjonen for jervebestanden kommet i skyggen av ulvediskusjonen. Når det nå i Norge er vedtatt å skyte bort halvparten av den sørnorske jervebestanden på 55 dyr, ble det besluttet å ta dette opp i Bernkonvensjonen. Ikke minst svenskene har reagert på dette da de er opptatt av den betydning innvandring fra den sørnorske bestanden har for den svenske jervebestanden.

LCIE er et nettverksorgan som kan fungere meget bra som katalysator for nye prosjekter i land som sliter med å løse rovviltforvaltningen sin. Mange land har allerede løst mye av problemene sine ved å sette inn de riktige tiltakene og det er viktig å se til disse og ta i bruk deres virkemidler. Vi i Norge har mye å hente på å se til andre land i Europa, hvordan de takler rovviltspørsmål. Noen land har levd med rovdyrbestander i alle år, andre har

nylig fått innvandring igjen. Samfunnsstrukturen kan være forskjellig i ulike land som dermed også vil løse konflikten forskjellig. Likevel handler det mye om viljen til å virkelig ta vare på bestander og hvilke økonomiske virkemidler man dermed på nasjonalt nivå vil sette i verk. Globalt sett finnes det i dag mange forskere, forvaltere og myndigheter med et høyt kunnskapsnivå og erfaring på tiltak som ivaretar rovviltbestander. Denne kunnskapen og erfaringen må vi tilegne oss og vurdere med åpne og ærlige øyne. Det gjelder f.eks kunnskap om effekten av tiltak som folkeopplysning, økoturisme, alternativ næringsvirksomhet, elektriske gjerd, vokterhunder osv. En ting er sikkert: i et moderne, internasjonalt orientert samfunn kan man ikke lenger løse rovviltkonflikten med bare våpen.

Bernkonvensjonen

- ingen støtte for norske ulver

Foto: Viggo Ree

Av Ann Dahlerus

Skuffelse og en stille undring om Bernkonvensjonen virkelig tjener som noe beskyttelsesorgan for Europas truede arter preger dessverre inntrykket fra konvensjonens partsmøte i Strasbourg i november i fjor. Regelverket i konvensjonen er på vesentlige punkter identisk med EUs arts- og habitatdirektiv, men mangler såvel de juridiske forpliktelser som EU-landene må rette seg etter overfor habitatdirektivet, som en nærmere definisjon av hva en målsetting om å bevare en truet art egentlig innebærer.

Den norske ulvepolitikken var årsaken til min deltagelse på møtet der også representanter for den svenske regjeringen deltok i samme ærend. Vår kritikk gjaldt Norges framferd i løpet av året etter at den norske staten (siden mai 2000) avlivet 13 ulver. Utover dette hadde den forrige norske regjeringen utviklet flere bemerkelsesverdige særtrekk i ulvepolitikken som rimet dårlig med den uttalte målsetting om en livskraftig norsk ulvestamme. Bl.a. avsatte man en ut fra et biologisk synpunkt en særdeles tvilsom geografisk sone der "ulv i begrenset utstrekning" kan etablere seg i landet. Og som kronen på verket av tiltak for å "bevare" den norske ulvestammen bekjente direktoratet sine planer om å innføre lisensjakt på ulv foran vintersesongen 2001/2002. Samtlige av disse tiltakene påvirker de svenske anstrengelsene for å bevare ulven negativt og – trodde vi – var i åpenbar strid med Bernkonvensjonen.

Det ukelange møtet eide rom i Europarådets lokaler i Strasbourg der et 40-talls land samt et 15-talls organisasjoner med observatørstatus deltok. Vår sak kom opp som siste punkt på onsdagskvelden og tiden var knapp. Norge innledet med en komprimert tilvekstkurve som viste en mer eller mindre loddrett utvikling av den skandinaviske ulvestammen og ble krydret med positive prognoser om den framtidige tilveksten. Dessuten framførte man på nytt den besynderlige påstanden at Norges mål er å ha en "livskraftig ulvestamme" i Norge! Muligens vet norske myndigheter noe andre ikke vet om hvordan det faktisk at man skyter bort i prinsippet halve stammen, i virkeligheten trygger ulvens framtid i landet, slik den forrige miljøvernministeren Siri Bjerke selv skrev i norsk presse i april i fjor?

Anders Bjärvall fra Naturvårdsverket redegjorde deretter for den svenske regjeringens syn på saken og opplyste at ulvestammen – tvert i mot hva Norge ville gi skinn av - er liten og sårbar og at dens framtid ennå ikke er sikret. Han gjorde også møtet oppmerksom på den kritikk verket tidligere hadde framført til de norske myndighetene om at deres framferd og forslag bryter mot den avtalen som ble inngått med Naturvårdsverket 1998 om samarbeid i forvaltningsspørsmål. Som grunnlag for avtalen lå nettopp Norges og Sveriges internasjonale forpliktelser for å bevare rovdyrbestandene. Norge har også ensidig lagt beslag på alt handlingsrom når det gjelder forvaltningen av ulv og står for 100 % av avskytingen til tross for at Sverige har 80 % av den såkalte "felles" ulvestammen.

Jeg konsentrerte meg deretter om å redegjøre for hvorfor de åtte organisasjonene jeg representerte (se fotnote) anser at Norge bryter mot unntaksreglene for jakt på truede arter i konvensjonens § 9. For det første er ulvesonen for liten og fullstendig inadekvat som beskyttelsessone for en norsk ulvestamme. Sautettheten innenfor sonen er f. eks. betydelig høyere enn i de områdene utenfor sonen der de fleste ulver i Norge har befunnet seg siden 1980-tallet og der man nå skyter dem vekk. Også rent geografisk er sonen en eiendommelig konstruksjon i det den splittes på midten av Oslo og Oslofjorden (!), samt ekskluderer størstedelen av de grenseområder til Sverige der de fleste svenske ulver finnes. Dessuten talte man i samtlige vedtak og forslag også om felling av par og familieggrupper *inne* i sonen.

For det andre påpekte jeg at det er uakseptabelt at Norge innregner de svenske ulvene for å få avskytingen til å se mindre dramatisk ut i et nasjonalt perspektiv. All bevisst desimering i Norge må vurderes på basis av et vitenskapelig grunnlag og i forhold til den norske delen av ulvestammen. Dog mangler enhver antydning til en biologisk definisjon av ulvestammens bevaringsstatus (hva som menes med livskraftig ulvestamme) i Norge, til tross for at det finnes vitenskapelige utredninger og at diskusjonen om dette har pågått i årevis i Sverige, hvilket jo gjelder samme ulvepopulasjon!

Slutresultatet fra møtet ble at Norge ikke frivillig aksepterte de anbefalinger vi hadde foreslått om redusert avskyting og en utvidet beskyttelsessone for ulv. En avstemning ville kreve 2/3 majoritet, og

våre organisasjoner hadde dessverre ikke hatt mulighet til å søke støtte fra andre land i tiden før møtet siden vi manglet ressurser for et så tidkrevende arbeid. Fernandez-Galiano, sekretariatets leder, sa i diskusjoner etter møtet at ulven ikke er truet i Skandinavia (?), og opplyste at begrepet livskraftig populasjon ikke eksisterer i Bernkonvensjonens tekst, og at landene i stedet binder sig til at aktuelle arter *forekommer* i landet, dog ikke nødvendigvis i livskraftige populasjoner og ikke heller i alle deler av landet.

En spørsmål som uenkelig lager hodebry er hvordan man innenfor rammen av Bernkonvensjonen fastsetter ulike populasjoners bevaringsstatus hvilket man jo med nødvendigvis må ha kjennskap til for - i henhold til regelverket - å kunne avgjøre om et land svekker en populasjons bevaringsstatus eller ikke? Foran avskytingen forrige vinter fantes 26 stasjonære ulver i Norge og tilsvarende tall for februar i år er 10-14 helnorske ulver, dvs. populasjonen har i prinsippet blitt halvert *til tross for* at fortyngningene i 2001 er innregnet i det siste tallet. Man kan spørre sig om alle tiltak er forenlige med Bernkonvensjonen så lenge det finnes et fåtall individer igjen av en truet art i landet – og om så er tilfelle - hva konvensjonen da egentlig tjener til?

Eller hadde reaksjonene blitt annerledes om vi foran konvensjonen hadde kunnet vise til tall på at den norske bestanden var halvert siden forrige vinter?

I ettertid forstår jeg at den skandinaviske ulvstammens sårbarhetsstatus, dvs. dens genetiske sårbarhet og isolerte geografiske beliggenhet, i prinsippet er ukjent i andre land. Stammen synes i alminnelighet å betraktes som en hvilken som helst populasjon, som viser god tilvekst uten at det finnes noen større grunn til uro selv om Norge skyter noen ulver. Dette tyder på at det hadde vært bra med internasjonal informasjon om ulvestammens genetiske status og at nettotilveksten kan variere betydelig fra år til år og f. eks. har ligget under det årlige gjennomsnittet (1990-2001) siden 1999. Fra i fjor til i år virker dessuten den gjennomsnittlige bruttoøkningen å være praktisk talt lik null i henhold til foreløpige data i årets statusrapport (2002). At variasjonen fra år til år kan være stor henger trolig sammen med at populasjonen er så liten siden små bestander er sårbare for ulike hendelser (f. eks. ulvejakt og skabb) som kan påvirke utviklingen i høy grad. Derfor kan det være en klok forholdsregel - som komplement til sammenligninger i 10-årsperspektiv – også å legge vekt på tilveksten fra år til år når man taler om

utviklingen av ulvebestanden i forhold til en bevisst desimering.

Det kan også finnes grunn til i visse sammenhenger å tydeliggjøre at det finnes en norsk og en svensk ulvepopulasjon, at de biologisk sett er samme populasjon, men forvaltningsmessig ulike og derfor bør betraktes som to ulike populasjoner rent politisk.

For tross alt å bringe litt håp vil jeg til slutt nevne at det under den senere tid har dukket opp et uventet lys i det norske mørket. I høst byttet Norge regjering - og i henhold til de signaler som har kommet hittil fra den nye miljøvernministeren Børge Brende, finnes det kanskje grunnlag for til å forvente en noe større varsomhet overfor de norske ulvenes framtid enn under det forrige regimets direkte utryddelsespolitikk.

Dette gjenstår imidlertid å se i et noe lengre perspektiv. ■

Ann Dahlerus er styremedlem i Svenska Rovdjursförningen

Initiativet:

De nordiske organisasjoner som sto bak initiativet overfor Bernkonvensjonen var Svenska Rovdjursförningen, Foreningen Våre Rovdyr, WWF Sverige og WWF Norge, Svenska Naturskyddsföreningen, Norges naturvernforbund og senere også de to finske organisasjonene, Natur og Miljö Finland, samt Suomen luonnonsuojeluliitto (The Finnish Association for Nature Conservation).

Bernkonvensjonen:

Bernkonvensjonens "Standing Committee", som består av representanter fra alle land som har undertegnet og ratifisert konvensjonen, møtes en gang pr. år i Strasbourg i Frankrike for å diskutere aktuelle saker. Standing Committee er konvensjonens høyeste besluttsende organ.

Organisasjoner kan foreslå anbefalinger til tiltak i et land, men disse må støttes av

minst et medlemsland for å aksepteres.

Hvis et berørt land ikke av eget initiativ aksepterer foreslåtte anbefalinger, kan saken gå til avstemning og da kreves 2/3 majoritet for at møtet skal følge anbefalningene. Kun i unntakstilfeller har Standing Committee iverksatt anbefalinger mot et berørt lands vilje.

Veterinærene - fokus på andre tapsårsaker

Den norske veterinærforening kom rett før påske med en kraftsalve i forbindelse med saueholdet i Norge. Foreningen mener det kan gjøres mer for å forhindre det enorme omfanget av dyr som stryker med i utmark av helt andre årsaker enn rovdyr. Fluemark og giftplanter tar livet av like mange nå som for ti år siden. Hele 100.000 har omkommet av andre årsaker enn rovdyr, sier foreningen. Det oppfordres til å fokusere på de titusenvis av dyr som hvert år dør som følge av flått, sykdom, giftplanter og bruk av beiteområder som er uegnet, og dessuten at bøndene må avvikle beite på områder med gjentatte høye tapstall. Dersom tapet ikke går ned, bør man vurdere driftsomlegging. Presidenten i foreningen, Halvor Hektoen, mener at tap som ikke skyldes rovdyr er et problem både næringen og det offentlige må bidra til å redusere, og vil også at veterinærene må legge mer vekt på denne type skjebner hos sau slik at fagmiljøet kan komme til bunns i forholdene. Han mener for øvrig at det ikke er mulig med store rovdyr og husdyr på beite i samme områder. *Kilde: Nationen*

FVR: Nei til kvotejakt på gaupe i Sør-Norge

I en pressemelding 16. januar krevde Foreningen Våre Rovdyr at det ikke ble gitt anledning til kvotejakt på gaupe i Sør-Norge denne vinteren:

”En lavere innrapportering av meldinger og observasjoner til fylkesmennene kan tyde på en betydelig reduksjon av stammen i Sør-Norge. FVR er redd for at bestanden ligger på et minimum av hva den genetisk tåler for å kunne overleve som en levedyktig bestand i framtiden. I løpet av de to siste årene er det under kvotejakten skutt 123 gauper i fylkene sør for Trøndelag. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har i forkant av den foreslåtte kvotejakten på gaupe ikke lagt frem en oversikt som kan dokumentere en levedyktig bestand av denne truede arten i norsk fauna. På bakgrunn av manglende bestandstall for gaupe og Stortingets vedtak om en levedyktig bestand går FVR imot kvotejakt på arten i Sør-Norge denne vinteren. Kvotejakt må ikke iverksettes før det er faglig dokumentert at bestanden er levedyktig.”

Gaupesituasjonen i Nord-Trøndelag og Fosen

Gaupa i Norge har på nittitallet hatt den største avskytingen på 100 år. Områdene i Midt-Norge defineres “blant de områder som er selve “grunnfjellet” for gaupebestanden i Norge og Skandinavia” (Fylkesmannens rapport 2 - 29.11.2000) uten at dette får synlige konsekvenser når størrelsen på jaktkvotene blir fastsatt av gaupenemndene.

Foran årets gaupejakt var det anslått at man hadde minimum 6 voksne hunngauper i en bestand på minimum 26 dyr. På denne bakgrunn tilrådde Fylkesmannen 10.12.2001 en jaktkvote på 10 dyr overfor gaupenemnda. Mindretallet på to av fem ville ha 12 dyr. I 2000 felte våre svenske naboer i Jämtland 55 gauper og 40 dyr i 2001.

På grunn av svært gode sporingsforhold og stor snøscootertetthet ble kvoten raskt oppfylt. Allerede 27. februar hadde gaupenemnda telefonmøte. Det hastet tydeligvis. Her ble bestanden radig oppdatert til 66 gauper og jaktkvoten økt med 6 dyr. Liernes kjente bjørneskytter Martin Haugen ville øke kvoten med ytterligere 3 dyr, mens Fylkesmannens kvoteforslag lød på 4 dyr. Sistnevnte ble altså overprøvd av gaupenemnda som bare består av folk tilknyttet landbruket. Samtidig utvidet Direktoratet for naturforvaltning (DN) jakttiden til å gjelde ut april måned. 10. mars ble jakten avblåst da 17 gauper var skutt. I Lierne ble det skutt ett dyr for mye tidlig i jakten uten at dette fikk konsekvenser for senere tildeling eller for jegerne som gjorde det!

Gauperegistreringene er, på samme måte som skaderegistreringene, stort sett foretatt av folk fra fjellstyrene - dvs. jegere og bønder. Dette er folk som med få unntak gjentatte ganger demonstrerer sin generelle vernefiendtlighet og sin rovdymotstand spesielt. Fylkesutvalget ba i sin tid enkelte kommuner komme med forslag på medlemmer til gaupenemnda, og man fikk som forventet en sammensetning av folk utelukkende tilknyttet landbruket. Bedre dokumentasjon på hvorfor nasjonale verneverdier ikke kan forvaltes lokalt skal en lete lenge etter!

Gaupenemnda er underlagt DN's instruksjonsmyndighet og skal søke faglig råd hos Fylkesmannen. Den er ledet av en tidligere Sp-ordfører og har med seg blant annet en av fylkets mest profilerte rovdyrhatere. Slik demonstrerer kommunene og fylkesutvalget for all verden at snevre økonomiske næringsinteresser ene og alene fortsatt skal styre rovdyrforvaltningen. Hovedbegrunnelsen for den store avskytingen er hensynet til beitenæringen. Forskning fra blant annet Nord-Trøndelag viser at gaupa tar lite sau, uten at dette har fått synlige innvirkning på skadeutbetalingene til saueholderne. Det foretas som kjent ikke etterkontroll av begrunnelsene for slike utbetalinger.

Ut fra gjennomsnittstall for hele landet er dokumenterte gaupeskadene ca 15% av antall erstattede dyr, noe som for Nord-Trøndelag og Fosen utgjør knapt 60 dyr. Dette karakteriserer Fylkesmannen i sin forvaltningsplan av 29.11.2000 som “betydelig” og legger opp anbefalte fellingskvoter etter dette! Hvor stor en levedyktig bestand av gaupe må være, foreligger det lite forskning på, og man burde derfor også vist større forsiktighet i avskytingen.

For øvrig innfører Overhalla kommune, hjemmeplassen til gaupenemndas leder, fra neste år med Fylkesmannens godkjenning skuddpremie på gaupe med kr 2000 pr. dyr.

Johan Storm Nielsen, Regionleder Midt-Norge

Slapp billig

I februar ble to personer dømt til betinget fengsel i 60 dager og bøter på 10.000 kroner hver for voldelig anslag mot ulveaksjonistene ved Hanestad i Hedmark i fjor vår. Det er et år siden fire personer ble dømt for dette forholdet, men aktoratet anket saken til Nord-Østerdal tingrett med begrunnelsen feil lovanvendelse og for mild straffeutmåling for de to mest aktive.

Det var rettens flertall, to meddommere fra Atndalen (du leste riktig), som mente at bl.a. truslene om ”slakting” og ”kutte hodene av” ikke var egnet til å framkalle frykt, mens rettens formann var av stikk motsatt oppfatning. De to mest aktive fikk en litt høyere bot, men slipper fortsatt å gå i fengsel.

Kjerneområdet for jerv i Sør-Norge opphevet

(MD) Kjerneområdet for jerv i Sør-Norge ble opphevet 1. april. Det skal iverksettes et forsøk med ny jervenemnd som får ansvaret for lisensjaktkvoter og lisensjaktområder de neste to årene. Bestandsmålet for jerv er satt til minst 10-15 årlige ynglinger i hele Sør-Norge. Samtidig skal konfliktene med bufenæringen reduseres så mye som mulig.

Jerv i Sør-Norge skal framover i tid forvaltes med utgangspunkt i lavest mulig konfliktnivå i forhold til sau i utmark i hele jervens utbredelsesområde i Sør-Norge. Det skal så raskt som mulig oppnevnes en ny jervenemnd med ansvar for å fastsette lisensjaktkvoter og lisensjaktområder. Jervenemnda skal bestå av personer som er direkte valgt av berørte fylkeskommuner. Lisensjakten skal samtidig i sterkere grad målrettes mot områder med betydelige skader, slik at den skadereuserende effekten forbedres. Departementet går i egen melding om oppgavefordelingen inn for at sekretariatet til ny jervenemnd for Sør-Norge legges til det regionale nivået som innehar miljø- og landbruksfaglig kompetanse.

Forvaltning av en liten bestand av jerv over et større område i hele Sør-Norge, uten kjerneområde, stiller strenge krav til presisjon i forvaltningen. Direktoratet skal derfor legge til rette for at nødvendige forvaltningsverktøy og datagrunnlag utvikles, herunder et bestandsovervåkingssystem tilpasset ny forvaltningsmodell, modeller for uttak av fåtallige jervebestander, og levedyktighetsanalyser for jervebestander.

En lokal forankring av forvaltningen av jerv i Sør-Norge vil sikres gjennom utprøving av ordninger der de mest berørte kommuner gis mulighet til å medvirke i konkrete forvaltningsoppgaver. Dette kan gjelde iverksetting av betingede fellingsstillatelser, organisering av arbeidet med forebyggende tiltak, bruk av lokale fellingslag, deltagelse i bestandsovervåking etc.

Samtidig forlenges forsøkene med jervenemnd i Nord-Norge og gaupenemnder i Nord-Trøndelag og Hedmark med to år fram til 1. april 2004.

Heidalsulven lever på nåde

Fylkesmannen i Oppland av slo i januar søknader om felling av en ulv med tilhold i Heidal. Søknadene kom fra Heidal Sau- og Geitalslag og Oppland Sau- og Geitalslag. Klage på vedtaket medførte at Fylkesmannen snudde på hælen og ga tillatelse, dvs. etter personlig inngripen fra den da avtroppende fylkesmann Knut Korseth selv. Direktoratet for naturforvaltning omgjorde imidlertid dette vedtaket som så i sin tur ble påklaget til Miljøverndepartementet av Oppland Sau- og Geitalslag, Oppland Bonde- og småbrukarlag, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norsk Sau- og Geitalslag. MD støttet imidlertid direktoratet med den begrunnelse at skaden var for liten (tre sauer drept, tre skadet). Departementet skriver videre at dersom det her etableres seg et revirmarkerende par, vil man ta stilling til om bestanden i Norge er stor nok til å tåle et uttak. I slutten av mars tok ulven igjen en sau i området hvilket foranlediget ny søknad om felling, avslag fra Fylkesmannen og anke til DN.

Gift mot jerv

Sauebønder i Nordreisa i Troms vil legge ut giftåte for å ta knekken på jerv, melder avisen Nordlys. Man har til og med avtalt å benytte dyrelever som så skal ”marineres” i giften glykol. Det forsikres fra en sauebonde med kunnskaper i emnet at en jerv som får dette i seg er dødsdømt. Leder for saue- og geitealslaget Hugo Bjørnnes liker ikke fremgangsmåten, men opplyser at tapstallet i 2001 ville komme opp i 1700 sauer og mener derfor at myndighetene må ta slike signaler alvorlig. Han presiserer at sauebøndene tidligere var tolerante overfor rovdyr, men nå vil de utrydde dem. Han ønsker å skyte 30-40 jerver i Nord-Troms, noe myndighetene mener er flere enn det antall som i det hele tatt befinner seg her.

Ny giftsak

Lensmannen i Aurskog-Høland, Akershus, etterforsker en ny giftsak etter at flere funn av forgiftet kjøtt er funnet ved Søndre Mangan. Saken ble kjent i slutten av februar, men politiet hadde holdt et lokk over saken i noen uker. Ved lensmannskontoret opplyses det at giften er sterk nok til å ta livet av både mennesker og dyr.

I følge Indre Akershus Blad ble en tid i forveien en hund syk etter en luftetur i området. Eieren forteller at den fikk pustevansker og rød avføring - deretter lammelser i bakparten. Veterinæren mente den måtte ha fått i seg planteverngift. Hunden kom seg noe igjen først etter tre-fire dager med enorme smerter. To måneder senere var den fortsatt ikke frisk. Analyse av mageinholdet utført av Veterinærinstituttet påviste giftstoffet isofenfos - det samme stoffet som har vært benyttet tidligere i området.

Området ligger i reviret til Kongsvinger-Årjäng-flokken, noe som styrker oppfatningen om at det er ulven som er målet for giftåtene. Også for to år siden ble det funnet kjøttbiter med isofenfos her.

Må i fengsel

En 63-årig mann dømt for utlegging av giftåte mot ulv må i fengsel etter at Høyesterett i mars forkastet hans anke. Tildragelsen fant sted i Setskog i Aurskog-Høland, Akershus sommeren 2000 da mannen plasserte wienerpølser og kjøttbiter innsatt med planteverngiften isofenfos. Mannen ble tatt da politiet fant fingeravtrykkene hans på en plastpose ved kjøttstykkene.

Lagmannsretten fradømte ham retten til å drive jakt i to år samt 21 dagers fengsel. Dommen blir altså nå rettskraftig etter Høyesteretts avgjørelse. Høyesterett skriver at risikoen for å bli oppdaget i slike saker er liten, og at dommen derfor må virke avskrekkende. I tillegg legges det til grunn lidelsene giften påfører. At forvaltningen av ulv er kontroversiell er ingen formildende omstendighet. Totalfredningen fører heller til at straffeforfølgningen må være konsekvent og streng.

Nye jakttider

Direktoratet for naturforvaltning har fastsatt nye jakttider fra 1. april i år og fram til 2007. Jaktidsrammen for gaupe ble utvidet til å omfatte også hele april mot tidligere kun februar og mars.

Fiskere og bønder mot rovdyr

Reidar Nilsen, leder i Fiskarlaget, og Kirsten Indgjerd Valla, leder av Norges Bondelag, vil danne felles front mot rovdynene. Organisasjonene mener det er på høy tid å redusere rovdyrbestandene, både på land, i havet og langs kysten. Sammen vil de påvirke regjeringen til å ta tak i de store problemene rovdynene utgjør for medlemmene i deres daglige virke. Reidar Nilsen mener hval og sel spiser opp næringsgrunnlaget for fiskerierne og ønsker å halvere bestandene og legger til at fiskerisamfunnene forvitrer med dagens lave kvoter som sjøpattedyrene har skylden for. Valla hevder ikke uventet at rovdynene forhindrer utnyttelsen av beiteressursene - at de får herje fritt altfor lenge før myndighetene griper inn. Rovdyrbestandene må ned og her er alliansen med Fiskarlaget en viktig faktor, mener Valla. Fiskarlaget har 10.000 medlemmer og Bondelaget 60.000. *Kilde: Aftenposten.*

Kontrollpålegg virker

Sauebønder i Hægebostad i Vest-Agder er snurte fordi erstatningsutbetalingene for rovdyrskader har gått ned. Utbetalingene i Vest-Agder i 1999 var hele 1,7 millioner kroner, mens man i 2001 ga ut bare 200.000. Og det fikk begeret til å flytte over for Hægabostad-bøndene som mener tapene er langt høyere enn dette. Fylkesmannens miljøvernavdeling ser ikke bort fra det, men man har et stort problem og det er at regelverket nå krever dokumentasjon for tapene, dvs. dokumentasjon på at det er sannsynlig at tapene skyldes rovdyr. Tidligere har man tydeligvis utbetalt i hytt og vær i Vest-Agder. Direktoratet for naturforvaltning har nemlig kritisert fylket for de store utbetalingene og dermed har man sett seg nødt til skjerpe på kravene.

Det var i fjor at Miljøverndepartementet fant grunn til å be DN om å innføre kontrolltiltak når det gjelder erstatningsordningene.

Bjørnekonferanse

Den 14. internasjonale bjørnekonferanse avholdes i Steinkjer 28. juli - 3. august.

Ulv og hund

En ny studie fra Grimsö forskningsstasjon i Sverige viser at de fleste ulver velger å fjerne seg fra lyden av hundeglam.

I 23 forsøk benyttet man enten hundelyder fra en lydåndoptaker eller hund i bur. Disse var plassert i nærheten av senderustrustedde ulver - dermed kunne man forsikre seg om at ulvene lå stille før forsøkene begynte. Avstanden til ulvene varierte i forsøkene mellom 180 og 700 meter.

I henhold til ulveforskeren Jens Karlsson ble resultatet at ulvene valgte å bevege på seg da lyden startet. Og de fleste beveget seg vekk fra lydkilden enten det dreide seg om familiegrupper, revirmarkerende par eller enslige revirmarkerere. De få som beveget seg mot eller parallelt med lydkilden kom bare marginalt nærmere og aldri i direkte nærhet av den.

Konklusjonen fra undersøkelsene er at de skandinaviske ulvenes lokalisering og angrep på hunder ikke utløses av hundeglam. I motsatt fall skulle betydelig flere hunder ha vært angrepet i og med at alle ulver med sender har vært i nærheten av drivende hunder en eller flere ganger. *Kilde: Dalademokraten*

Harde ord i Skiptvet

Ordfører og senterpartist Ingar Widnes i ulvekommunen Skiptvet i Østfold er en fanatisk ulvemostander. Det har gått så langt at han nærmest har beskyldt enkelte partimotstandere for å være ulvenner (!)

Det var spørsmålet om å melde kommunen inn i Utmarkskommunenes sammenslutning som fikk bord og stoler til fyke veggimellom i februar i år. Denne sammenslutningen er en løs tilknytningsform bestående av kommuner som har heist flagg mot rovdyr - sist hørt fra da de var Miljøverndepartementets medsammensvorne under rettsaken mot naturvernorganisasjonene om ulveslakten i Hedmark i 2001. Senterpartiordføreren ville selvsagt bringe kommunen inn i denne sammenslutningen, ikke minst med tanke på å støtte opp under den lobbyvirksomhet som skal foregå i forkant av den neste stortingsmeldingen om rovdyr. Men Ap-representanten Svein Olav Agnalt ville det annerledes med sin tvil om nytteverdien av medlemskapet. Det fikk Widnes til å se rødt og beskyldte representanten altså for å være noe så ille som ulvenn - en skjebne verre enn døden. Det ville selvsagt ikke Ap-representanten ha sittende på seg, for han er selvfølgelig motstander av ulv så god som noen. Han var enig i sak, men uenig i strategi når det gjaldt bekjempelse av ulv. Både han og varaordføreren var skjønt enige om at dette var overtramp fra ordførerens side og mente han burde komme med en unnskyldning overfor Ap-representanten, men Widnes var slettes ikke stemt for noe slikt.

Formannskapet besluttet deretter mot to stemmer å melde seg inn i sammenslutningen noe som koster den nette sum av kr 20.000.

Jerv med unger drept i Oppland

Søndag 7. april fant Statens naturoppsyn tegn etter avlving av en jervetispe nord for Øye i Vang i Valdres. Dyret selv ble ikke funnet. Det ble funnet ferske spor etter flere snøscootere i området. Hiet var utgravd og ungene borte. Lensmannsbetjent Geir Madsen ved Vang lensmannskontor sier at saken er prioritert og mener det er rimelig god sjanse for at saken oppklares. Det er gjennomført en rekke avhør med lokale rein- og saueiere.

Spansk gaupeart i trøbbel

Bestanden av pantergaupe har opplevd en dramatisk nedgang og ligger nå på omkring 200 individer. De største truslene er ulovlig etterstrebelse og habitatfragmentering. Utbrudd av en smittsom sykdom er nok til å utrydde arten fullstendig. Spanske myndigheter har derfor bevilget nærmere 80 millioner kroner til bevaringstiltak.

FVR: Nei til radiomerking

I en pressemelding 9. april finner FVR det opprørende at Statens naturoppsyn (SNO) skal radiomerke de to siste ulvene i Koppangreviret - en merking som trolig vil føre til at enda to ulv blir skutt i Norge:

"All merking av ulv i Skandinavia har vært i forbindelse med forskningsprosjekter. Denne merkingen er det ikke. FVR stiller seg derfor tvilende til legitimiteten og lovligheten av å merke en direkte truet dyreart i Norge som igjen kan føre til at dyrene blir skutt. Sauenæringen i området har klart sagt fra at de ikke vil tolerere tap av sau til ulv. Siden Direktoratet for naturforvaltning (DN) og SNO i prinsippet har blitt enige om en avtale med sauenæringen i området, går FVR ut fra at kravet om avlving av de to ulvene i Koppangreviret vil bli gjennomført når det til sommeren blir dokumentert tap av sau til ulven. Sauenæringen har klart sagt fra at det ikke kommer på tale å flytte sauen, sau som alt har fått ti-talls millioner kroner i statlige overføringer. SNO opptrer her som en håndtanger for næringen og snikinnfører en motbydelig form for jakt - først bedøve for så å kunne bruke senderen for å avlive dyret. FVR håper at miljøvernministeren ser betenkeligheten ved denne utviklingen og stopper prosjektet."

Skogbyråkrat mot rovvilt

Grunneier og fylkesskogsjef hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Anstein Lyngstad, snauhogde et rikt hekkeområde for rovfugler i Inderøy. Hekkeområdet for et hønehaukpar som hadde tilhold der siden 1994 er helt ødelagt. Forsker ved NINA, Torgeir Nygård har fulgt parets siden 1994 og oppdaget ugjerningen under en rutinekontroll. Skogsjefen sier i en kommentar at han ikke kan lastes fordi han ikke visste at noen hadde oppsikt med haukene. *Kilde: NRK Nord-Trøndelag*

Akuttgruppe mot ulv

Leder for det skandinaviske ulveprosjektet Olof Liberg uttaler til bladet Svensk Jakt at ulver klart kan være farlige for mennesker. Spesielt når det gjelder ulv som lærer å oppholde seg nær mennesker. Han mener derfor at man bør danne særskilte akuttgrupper som skal ta hånd om slike individer som han kaller avvikere. Han beroliger de svenske jegerne med at den ordinære jakten i fremtiden skal besørges av jegermassen, men for denne type situasjoner trenger man spesialister.

Dyrehelsetilsynet: feilslått rovdyrpolitikk

Direktør for Statens dyrehelsetilsyn, Eivind Liven, er ikke fornøyd med norsk rovdyrpolitikk. I et møte i Eggedal i Buskerud 8. april slo han fast at hele grunnlaget for politikken er feilslått, og dermed at hele politikken er feil. Liven gikk til felts mot myndighetenes tro på at det går an å ha ulv og sau i samme område. Han mente myndighetene må velge hvilke områder som skal ha sau og hvilke som skal ha ulv, og at dette burde nedfelles i den kommende stortingsmeldingen om rovvilt. Han understreket at ulven har kommet for å bli. *Kilde NRK Buskerud.*

Sjølibjørnen merket

10. april ble selveste Sjølibjørnen merket. Den 18 år gamle hannbjørnen i Hedmark fikk påsatt en GPS-sender og kan dermed følges via satellitt. Det har fra de lokale sauebøndernes side vært en viss interesse for å sette sender på bjørnen for derved lettere å kunne felle den i en situasjon der en slik løsning skulle være aktuell, men merkingen av dette dyrebare individet er klart forskningsrelatert. Ulveparet i området i området er også GPS-merket, samt to gauper og enkelte elger.

Tungt å bære

VG har tatt et dypdykk i tilskuddsordningene til landbruket og under overskriften "Galskapen" presenterte man intet mindre enn 130 ulike tilskudd. Gårdsbruket avisen tok som eksempel ga alene grunnlag for 69 tilskudd. I avdelingen for mindre kjente tilskudd er erstatningsordningen som dekker tap av bufe som ikke dekkes av andre erstatningerordninger. Landbruksdepartementet innrømmer at landbruket er for detaljstyrt og at en forenkling må til, men vil ikke gå god for VGs tall for hva man bruker på landbruksbyråkratiet - 5 milliarder kroner. Avisen siterer en bonde som hevdet at kun Vårherre og departementsråden har oversikt over norsk landbrukspolitikk, men førstnevnte ga visstnok opp å følge med en gang på 1990-tallet. Flere bønder ønsket ikke å vise fram gårdsbruket sitt til VGs fotoeksempel og avisen skriver at intern forsiktighet og selvjustis i forhold til å bringe et kritisk søkelys på landbruksoverføringer viste seg å være sterk. Bondelagsleder Kirsten Indgjerd Værdal kommenterer til avisen at bøndene føler at ryggsekken av byråkrati de må bære blir tyngre og tyngre. Bondelaget gikk i sin tid mot et forenklet opplegg foreslått av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning.

Ulike driftsformer

Finlands 100.000 sauer beiter alle på inngjerdet innmark. Det samme gjør de ca 450.000 svenske saue. Av Norges 2..412.039 sauer i 2001 beitet 2.036.494 i utmarka.

Tapsårsaker

Et forskningsforsøk på kartlegging av dødsårsaker hos sau pågår i Hemnes i Nordland og foreløpige resultater viser at det ikke er rovdyr, men ulykker som er årsaken til de mange lammekadaverne i en del av Hemnes. Prosjektet drives av Planteforsk Tjøtta Fagsenter og ledes av forsker Inger Hansen. Tendensen er klar - av 24 kadaver har ni bukket under av ulykker, fire av sykdom, fire er tatt av rovvilt, mens dødsårsaken er ukjent hos sju av dem. Metodikken er basert på bl.a. dødsvarslerne som har vært påsatt halvparten av saue i to besetninger som tilsammen utgjorde 284 dyr. Peilingen har foregått daglig. *Kilde: NRK Nordland*

Lam dør på vei til slakteriet
Trønder-avisa 13.12.2001

En skjebne verre enn døden.

Så ulveliknende dyr i Hunnedalen
Stavanger Aftenblad 25.03.2002

Det skulle vel ikke være Hunnedalen?

Flere har sett ulvelignende dyr
Stavanger Aftenblad 02.04.2002

Det ligner mer og mer på Hunnedalen.

Ulveliknende dyr sannsynligvis hund
Stavanger Aftenblad 04.04.2002

Det var nok Hunnedalen, ja.

Flere har sett mjøsulven
Oppland Arbeiderblad 20.03.2002

Like god til vanns som til lands.

Lite friskt ulveblod
Nationen 13.03.2002

Mangel på gode blodprodukter i landbruket for tiden.

"Vi klarer oss sjøl"
Nationen 01.03.2002

Bjørn Linskov, leder av Norges Bygdevernforening, liker hverken ulv eller sentrale myndigheter. Og heller ikke landbrukssubsidier får vi tro.

Plages ikke av rovdyr
Østlendingen 20.02.2002

9 av 10 personer i en spørreundersøkelse i noen hedmarkskommuner svarer at de slett ikke føler rovdyrene som noen plage. Den som leser hedmarksorganet Østlendingen ville nok trodd det var motsatt.

Bør Stein Lillevolden radiomerkes?
Dagbladet 19.02.2002

Kan man ikke bare spørre ham hvor han befinner seg?

Ulven er satt ut for å avfolke bygde-Norge
Aftenposten (leserinnelegg) 10.02.2002

Gjenganger i debattspaltene setter ulvens tilstedeværelse inn i en større sammenheng.

Frikjent ulv takket med nytt saueangrep
Aftenposten 10.02.2002

Hang'em high...

Ulven i departementet
Nationen 28.01.2002

Ikke bare bygdene som plages...

Skjød gaupe nummer tre
Østlendingen 25.02.2002

Sånt er fortsatt stor stas i Østlendingen.

Skjød to gauper på under to timer
Saltensposten 20.03.2002

Sportsredaksjonen har notert rekorden.

Må bonden lukke fjøsdøra?
Nationen - 16.02.2002

Nationen med kjempelur idé for å forhindre rovdyrskader.

Gaupe tok rådyr
Ringerikes Blad 12.02.2002

Stadig nye overraskelser fra Buskerudkanten.

Bør ulvene fanges, eller bør de få gå fri?

Romerikes Blad spør leserne på Internett etter en ny giftåtsak i Aurskog-Høland

Avis som kan se en sak fra flere vinkler. Spesielt fra dødsvinkelen.

Heidalsulven – ulv eller hybrid
Nationen (leserinnelegg) 19.02.2002

Rovdyrheter og tidligere rovviltkontakt i Oppland fylke med kjempelur idé for å få fjernet Heidalsulven.

Oter drep museumshøns
NRK Sogn & Fjordane 28.01.2002

Temmelig gamle og seige, antagelig.

Oter drep oppdrettslaks
NRK Sogn & Fjordane 16.01.2002

Oter med tiltak mot skadefisk.

Oter jaktet på øl
Nordlys 01.10.2001

Full mann fikk rovvilterstatning.

Enecelle for sexgal oter
Nettavisen 20.04.2001

Ikke rart det er lite oter.

Politiet avlivet oter
Bladet Tromsø 21.06.2001

Ikke annet å vente...

Er ulvevennen Viggo Ree hundehater?

I "Våre Rovdyr" nr. 3-4/2001 har Viggo Ree en god artikkel om mytene om ulven, men sprer selv myter om hunden. Ree skriver:

"Dyret som er omtalt som menneskets beste venn er samtidig en potensiell fare for både barn og voksne. Hvert døgn bli gjennomsnittlig 11 nordmenn brakt til lege for alvorlige hundebittskader, og dette husdyret dreper dessuten år om annet folk i Norge".

Det er riktig at omlag 4.000 personer årlig konsulterer lege som følge av hundebitt, men det store flertallet dreier seg om desinfisering av småsår og rifter som følge av lek og trening med egen hund. I en kommentar til et illustrasjonsfoto av en leken schæfer blir Rees utsagn ytterligere dramatisert: "Tusener av nordmenn blir angrepet og bitt av hunder hvert eneste år". Det korrekte er at det er ca. 80 tilfeller i året av anmeldte hundeeoverfall.

Ettersom det antas å være i underkant av 300.000 hunder i Norge og omlag 1 million nordmenn bor i en husstand med hund, er farene forbundet med hund ubetydelig. Direkte latterlig blir det når Våre Rovdyr illustrerer Rees artikkel med klipp fra Osloavisen, som basert på en lokal undersøkelse fra 1982 (!), viser at Golden Retriever og Puddel (sic!) er blant de hunder som biter oftest. Problemet med hundehold er ikke farlige hunder, men farlige hundeeiere - og deres hunder heter sjelden Goldie eller Fido!

Ree har rett i at "hunden er en potensiell fare for barn og voksne" - i likhet med bil, sykkel, ski og fotball. Fremfor å spre myter om at hunder er farlig burde FVR støtte tiltak for å forebygge hundeskrek. Skoler får besøk av "onkel Politi" som lærer om trafikkregler og ulovlige rusmidler; men ingen ting om hunder. Det er flere biler enn hunder i Norge, men heldigvis flere hundeeiere enn rusmisbrukere. Det burde være viktigere - og til større glede - for barn å vite forskjell på en glad, leken hund og en redd, farlig hund enn å vite hva som er straffen for å bli narkoman. Vi er mange hundeeiere som er villig til å stille opp for å lære barn å omgås hund.

Stein Erik Jonasson
(FVR-medlem og hundeeier)

Viggo Ree svarer: Realisme og tørre tall skader ikke

Nei, Viggo Ree er ingen hundehater. Min begeistring for dyr omfatter naturligvis også hunder. Men når man tar for seg statistikk og reelle hendelser, er man av og til nødt til å ta dette inn over seg - i en verden der ulven får skylden for det utroligste.

Enten man liker det eller ikke oppsøker rundt 4.000 av de menneskene som hvert år blitt bitt av hund lege for å få behandling. Hvordan disse skadene oppstår har ikke vært noe stort poeng for meg å gå nærmere inn på. Jeg har først og fremst referert til tallene sett i sammenheng med skader fra ulike dyr. Det ville ikke være korrekt å neglisjere denne type statistikk. I tillegg kommer alle de tilfellene hvor folk blir bitt av hund, men hvor lege ikke blir oppsøkt. Dette har man naturligvis ingen statistikk over. Forholder man seg til realismens verden, kan man heller ikke unnlate å referere til f.eks. tilfeller der hunder dreper eller skader mennesker alvorlig - jf. de tilfellene hvor hund har tatt livet av eller skambitt barn i Norge bare i 2002 (bl.a. i Nord-Torpa, Austevoll og på Senja). Også flere voksne er blitt skambitt av hund i vårt land i år - bl.a. fikk en 21 år gammel kvinne i Akershus bitt av hele nesen.

I mitt avisarkiv er det heller lite av presseoppslag om hundebittskader generelt. Et av disse var reportasjen i Osloavisen fra 1988 (ikke 1982). Dette ble benyttet som eksempel på et slikt oppslag (det var altså ikke undertegnede som hadde skrevet reportasjen!).

I artikkelen "Fra villdyr til vovvov" i årets første utgave av National Geographic står bl.a.: "Fra 1978 til 1988 ble mer enn 300 mennesker i USA drept av hundeangrep. De fleste var barn. I 1994, som er det siste året at disse dataene ble samlet inn, ble anslagsvis 4,7 millioner amerikanere bitt - 6000 så alvorlig at de ble innlagt på sykehus". Dette må man forholde seg rasjonelt til. Det interessante er at disse problemene knapt nevnes i norsk presse. Her kan man i stedet lese gang på gang om en håndfull ulveangrep på mennesker i Nord-Amerika i samme tidsperiode - uten tap av menneskeliv.

Det er nemlig riktig som det sies - at i arbeidet med rovdyr er 80 prosent arbeid med den menneskelige psyke.

Viggo Ree

Årsaker til sauetap

Hvert år blir et svimlende høyt antall sau sluppet på sommerbeite i utmarka. Mange av disse dyra kommer aldri hjem og blir registrert som tapt på beite. Da er det enkelt å legge skylda på rovdyr. Og det er klart - rovdyra tar en del sau. Det kan ikke bortforklares av noen. Men det finnes også mange andre årsaker til at sau og andre husdyr forsvinner på beite. La oss se på noen av disse årsakene.

Sykdom: Personlig er jeg av den oppfatning at de fleste bortkomne dyr på landsbasis dør av sykdom. En del sau blir sendt på sommerbeite i altfor dårlig forfatning, andre blir syke i løpet av beitesesongen og dør av det. Spesielt kan det bli meget høye tapstall på lam grunnet sykdom.

Løshunder (se bilde): Mye sau blir lemlestet, "sprengt" og drept av løshunder. Hundeeiere må skjønne og respektere båndtvangsbestemmelsene. Hvor mange ganger jeg har tilsnakk hundeeiere og gjort dem oppmerksom på problemet har jeg ikke tall på. Spesielt feriefolk fra byene later til å være totalt uvitende om forholdene. Mange hytteeiere slipper ut bikkja tidlig om morgenen for deretter å gå inn i senga igjen. Noen bruker til og med hunden til å jage sau vekk fra hytteområdene. Og det mer klassiske problemet er jo at hunden stikker av fra sin eier i et ubevoktet øyeblikk.

Når dette skrives har vi sett ulvedrepte sauer fra Heidal i Oppland på TV. Nesten samtidig ble det lemlestet og drept sau av en løshund i Nordland. Sistnevnte hendelse fant jeg som en liten notis i ei dagsavis.

Rovdyr: Ja, rovdyr dreper sau. Like lettvint som kua eter gras! Bjørn, ulv, jerv, gaupe, rev og kongeørn dreper sau og andre husdyr. Det kan ikke bortforklares.

Ulykker (to bilder) som rammer sau og andre husdyr kan være så mangt. Lam kan drukne i flomstore vårbekker. Dyr kan bli stående fast på fjellhyller og sulte i hjel. Noen blir påkjørt og drept i trafikken. Noen blir hengende fast i gamle nettinggjerder o.l. Noen går seg ned i myr. En annen og etter min mening vanlig dødsfelle er som bildene viser gamle nedfalls seterfjøs og andre bygninger. En gammel setervoll er rene magneten på sauen. Der finner de mat og ly. To ganger de siste åra har jeg funnet sau som har satt seg fast i slike gamle husvegger uten mulighet til å

Ung sau fastsittende i fjøsvegg

Løshunder - nei takk! Lam påført store skader av løshund

Lam i vegg - en lang og pinefull død venter slike tilfeller

komme løs uten menneskelig hjelp. Når dette har skjedd meg to ganger i løpet av forholdsvis kort tid er spørsmålet hvor ofte det skjer på landsbasis??

Høstletting: Høstlettinga etter sau er forholdsvis godt organisert over hele landet. Men det skal godt gjøres å finne alle dyra. Noen leter mer enn andre! Så mangelfull leting er også en tapsårsak. Sau blir sett, men aldri funnet igjen. Snøen og vinteren kommer fort i min del av landet.

Tyvjakt/stjeling av livdyr: Skjer slikt i vårt århundre? Ja, sier jeg! Ingen røyk uten ild, som det heter. En del slike tilfeller er jo også dokumentert opp gjennom årene.

Leif Vidar Gullstad (tekst og foto)
Kvikne

Hardangervidda inn i ulvesonen?

Fellesaksjonen for ulv uttaler i en pressemelding at Hardangervidda burde innlemmes i forvaltningssonen for ulv. Det var i april at en ulv angivelig skal ha vært observert ved Hellehalsen på Hardangervidda. Organisasjonen skriver at vi mangler et helhetlig økologisk høyfjellssystem hvor ulv predatorer på rein med de positive virkninger dette har for bl.a. fjellrev. Sauens påvirkning på høyfjellsfloraen og konsekvenser av dette for mindre småvilt, og dermed fjellrev og andre arter, bør unngås. Organisasjonen ønsker derfor at sau ikke tillates på beite hverken her eller i andre utsatte fjellområder. Nærliggende beiteområder og setrer bør tas i bruk igjen og det må legges opp til at sau beskyttes med vokterhunder, vokterlamaer og lignende tiltak, samt at erstatninger for tap til rovdyr byttes ut med penger til slike tiltak i områder som blir berørt.

Langedragsulven

Ulven som forårsaket mye oppstuss ved sin tilstedeværelse i området til Langedrag naturpark, ble ved juletider innlemmet blant parkens inngjerdede ulver. Direktoratet for naturforvaltning vedtok tiltaket etter søknad fra Langedrag og etter at miljøvernministeren ga uttrykk for at avliving var uaktuelt. Ulven hadde i lengre tid holdt seg i nær tilknytning til innhegningen og responderte ikke på de få skremmeforsøkene som ble utført av bl.a. Statens naturoppsyn. FVR hadde flere alternative forslag - bl.a. flytting til et annet område eller midlertidig relokalisering av de inngjerdede individene. FVR stilte kr 20.000 til disposisjon for tiltakene, men dessverre gikk altså dette individet tapt for den lille skandinaviske bestanden.

Frykten for ulv

Norsk institutt for naturforskning har laget en oversikt over ulvens forhold til mennesker og omvendt under tittelen "Frykten for ulven. En tverrfaglig utredning". Det kommer fram at halvparten av befolkningen på Østlandet er redd ulv, men likevel vil folk flest bevare ulven i Norge. Det hevdes også at ulven dreper mennesker, men ikke under "normale omstendigheter". Prosjektet er et ledd i myndighetenes informasjonsarbeid om ulv.

Store ulveflokker i Yellowstone

Den såkalte Druid-flokken av ulver i Yellowstone nasjonalpark i USA må være litt av et syn, for ikke å si lyd. I 1999 besto flokken av 8 ulver. Året etter var tallet oppe i 27 og i fjor hele 37 individer! Det kan være den største flokken som noen gang er registrert. Spørsmålet for forskerne er nå hvordan flokken har blitt så stor. Forsøksviser svar har hittil vært jaktuksess, sosiale fordelere, revirforsvar, byttedyrstørrelser og bestandstetthet. Sannsynligvis spiller en rekke faktorer inn.

Gjennomsnittstørrelsen for de ni flokkene i Yellowstone 2001 var hele 14,6 individer pr. flokk, mens den rett utenfor parken var nede på 5,8 individer. På 1960-tallet ble en flokk på 36 individer registrert i Alaska. I Kanada så L. Carbyn 42 ulver sammen uten at han kunne si med sikkerhet at det var individer av samme flokk. Han registrerte for øvrig fem andre flokker med mer enn tjue individer, men snittet vinterstid lå på 12-16 individer. Rose Creek-flokken i Yellowstone nådde 24 individer i 1998, men sank deretter raskt pga. dødelighet og spredning. I 2000 ble flokken splittet i to grupper á fem ulver, mens det i 2001 var en flokk på ni og en på to. Nedgangen kan skyldes Druid-flokken som har det tilstøtende reviret. Da Druid-flokken plutselig ble så stor, måtte næringstilgangen økes, dvs. reviret utvides, med påfølgende kraftmåling med Creek-flokken som nå ikke var mange nok til å stå i mot presset. Det er også nettopp hva som skjer med andre storflokker i Yellowstone, mens ordinære flokker holder seg stedbundne innenfor sitt normale territorium.

Alle 37 ulver i Druid-flokken er observert samlet kun en gang - vanligvis opererer de i mindre flokker. Sannsynligvis vil også Druid-flokkens dødelighet og spredning øke raskt siden det er vanskelig å opprettholde en regelmessig tilgang på store nok byttedyr over tid til en så stor flokk - altså en regulering i henhold til bæreevne. Rose Creek-flokken fikk forresten 6 valper i fjor og kan dermed få mer slagkraft igjen i tiden framover. *Kilde: Yellowstone Gray Wolf Restoration Project*

Ugle i havsnød I

En snøugle landet på en båt utenfor Newfoundland (omtrent der Titanic sank) 13. oktober i fjor. Den var fortsatt på plass da båten gikk til havn i Göteborg 19. oktober. Man fikk tak i uglen og forsøkte å få den på vingene inne på land, men den var for utmattet. Den ble derfor sendt til Hisingen Fågelcentral for rehabilitering og senere slipp. *Kilde: Uno Unger/brevduvan@club300.se*

Ugle i havsnød II

En jordugle landet 20. oktober i fjor på tråleren K. Arctander. Båten var da ved Bjørnøya. Åtte dager senere ankom båten Leknes og uglen hadde ikke tatt til seg mat under hele turen. Etter noen dager med hvile og fôring ble den merket og sluppet. *Kilde: Børge Klevstad/O&A-fugl*

De små rovdyr

Jeger, Hund & Våpens nettsider i november slår et slag for fangst av bl.a. røyskatt som et av de nyttigste viltstiltak i jaktterrenget. I følge JHV mener mange at røyskatten gjør mest fortred mot smågnagere og småfuglegg, mens sannheten visstnok er at den i likhet med minken farer hardt fram mot både hare og hønsfugl.

Ulvedusør

Nettportalen Skoginfo.no utlofte for et års tid siden en dusør til den som kunne skaffe bevis for at ulven i Norge er satt ut. Nå har dusøren økt til en halv million kroner. Næringspolitisk sjef i NORSKOG, Gaute Nøkleholm, har arbeidet med saken hele tiden og sier han nå heller i den retning at utsetting har foregått. *Kilde: Nationen.*

Verv medlemmer

Foreningen Våre Rovdyr vokser stadig, men vi tar gjerne mot flere medlemmer. Det er enkelt å verve venner og bekjente. På våre hjemmesider på internett kan man rett og slett melde inn folk (som ønsker å bli medlem). Eller man kan ringe vår telefonsvarer på 63909356. Så får vedkommende tilsendt giroblanket og foreningsbrosjyre.

Våre hjemmesider inneholder også en ferdigutformet mulighet for å sende tips om medlemskap i organisasjon.

Foreningen Våre Rovdyr

Lokalkontakter

Øst-Finnmark
Hans Dransfeld
9930 Neiden
p 78 99 63 07

Nord/Midt-Troms
Hans Prestbakmo
Takelvia
9321 Moen
p/a 77 83 13 24

Sør-Troms
Ole Halvorsen
Straumen
9410 Borkenes
p 77 09 24 92

Hordaland
Rune Olav Vetås
Kolstibotn 54
5098 Bergen
p 55 27 04 93

Rogaland
Svein Efteland
Toreskogv. 35
4352 Kleppe
p 51 42 62 47

Vest-Agder
Birger Westergren
Sømskleiva 11
4637 Kristiansand
p 38 04 69 87

Aust-Agder
Arne Flor
Bergstien 18
4842 Arendal
p 37 03 16 95
mob 94 29 86 26

Vestfold
Helge Schjerve
Sandsværv. 62
3616 Kongsberg
p 32 76 63 16
mob 98882799

Buskerud
Viggo Ree
Pamperudbakken
3530 Røyse
p 32 15 77 15
mob 98 64 57 75
fax 32 15 78 22

Valdres
Svein Sørli
Svoldersgt. 2 B
Y219
2821 Gjøvik
p 61 36 46 94

Land
Geir Høitomt
Rute 527
2870 Dokka
p 61 11 13 20

Ottadalen
Per Bådshaug
Postboks 190
2686 Lom
p 61 21 14 18

Røros
Tom Johansen
Skjevdalen
7460 Røros
p 72 41 38 35

Nord-Østerdal
Hans J. Engan
2500 Tynset
p 62 48 04 40

Sør-Hedmark
Ole J. Myhrvold
Hyttbakkestien 9
2200 Kongsvinger
p 62 81 52 22

Aurskog/Høland
Svein Evensen
Lille Husebyv. 9
0379 Oslo
p/a 22 52 05 68

Halden
Johnny Eriksen
Major Forbusgt. 10
1776 Halden
p 69 18 71 10
a 69 30 32 00
mob 92 89 69 51

Ulvefondet

Konto 2800 10 08317

Ledelse

Leder
Arne Flor, Bergstien 18, 4842 Arendal
p 37 03 16 95, a 94 29 86 26, mob 48 11 12 35

Sekretær
Randi Haakenaasen, Welhavens gt. 6, 0166 Oslo
p 22 20 56 74

Kasserer
Stig Anderson, Lokesvei 18, 4846 Arendal
p 37 02 36 22, a 37 05 71 95

Øvrige styremedlemmer
Berit Lind, Sophus Aars vei 27, 0588 Oslo
p 22 22 97 19, mob 97 54 93 03

Geir Sjøli, Sjøli, 2164 Skogbygda
p 63 90 85 35, mob 41 41 37 12

Johnny Eriksen, Major Forbusgt. 10, 1776 Halden
p 69 18 71 10, mob 92 89 69 51

Vararepresentanter
Erling Mømb, Østagerenda, 2485 Rendalen
p 62 46 82 12, mob 41 61 71 10

Hanne Christensen, Sandåsveien 13 A, 0956 Oslo
p 22 25 48 07

Jan Magne Sund, Sund, 1798 Aremark
p 69 19 85 04, a 69 21 41 00, mob 97 68 24 27

Helga Riekeles, Saltboveien 33, 1560 Larkollen

Redaktør
Yngve Kvebæk, Maridalsveien 225 C, 0467 Oslo
p 22 95 08 66, a 23 18 56 07, mob 91 54 41 91

Medietalsmann
Morten Bilet, Måltrostveien 33 A, 1430 Ås
p 64 94 31 14, a 22 90 20 00, mob 93 04 71 78

Informasjonskonsulent
Viggo Ree, Pamperudbakken, 3530 Røyse
p 32 15 77 15, mob 98 64 57 75, faks 32 15 78 22

Regionleder Nord-Norge
Hans Gundersen, Vidrek, 8520 Ankenesstrand
p 76 95 96 55, mob 94 50 84 41

Regionleder Midt-Norge
Johan Storm Nielsen, 7760 Snåsa
p 74 15 12 77

Regionleder Sørlandet
Arne Flor, Bergstien 18, 4842 Arendal
p 37 03 16 95, a 94 29 86 26, mob 48 11 12 35

Foreningens formål

- * arbeide for at alle norske rovpattedyr og rovfugler skal leve i livskraftige bestander
- * arbeide for at også dyreartenes miljø beskyttes mot forringelse og ødeleggelse
- * påse at myndighetene følger opp gjeldende bestemmelser, f.eks. villtoven og internasjonale konvensjoner
- * spre faktaunderlag og saklig informasjon til massemediene og allmennheten, for derved å oppnå større forståelse for rovdynenes rolle i naturen og deres behov for egne biotoper
- * støtte forskning på våre rovpattedyr og rovfugler
- * arbeide for at det ved jakt på de aktuelle artene skal tas hensyn til:
 - artenes artereproduksjonstid
 - ungenes utvikling og avhengighet av foreldrene
 - artenes sosiale struktur og øvrige særtrekk
- * samarbeide med lokale, regionale og nasjonale myndigheter, samt øvrige interesseorganisasjoner for å finne måter å bevare dyr og biotoper på, og finne lempelige løsninger på konflikter som oppstår mellom menneskelige interesser og rovdyr.

Hovedmedlemskap	min. kr 150
Familiemedlemskap (hovedmedlem + familie)	min. kr 250
Juniormedlemskap (under 18 år)	min. kr 75
Bedriftsmedlemskap	min. kr 1000
Medlemskap inkluderer 4 hefter/år av tidsskriftet <i>Våre Rovdyr</i>	
Kun abonnement <i>Våre Rovdyr</i>	min. kr 150
Konto: 2800 11 12149	

Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 195 2151 Årnes
Tlf. (aut. svarer): 63 90 93 56
Web: www.fvr.no

